F 3/3 N 13077

№ 2715
შაბათი,
1 იანვარი

ცნობის ფურცელი

№ 2715
შაბათი,
1 იანვარი

გაზეთი ღირს: წელიწადში—6 მ., თვეში უდამატებოდ—50 კ. დამატებით—75 კ.; ნომერი—3 კ., დამატებით—5 კ. ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი „ტიტით“ პირველ გვერდზე—10 კ., მეოთხეზე—5 კ. ხელის-მოწერა და დასაბეჭდი განცხადებანი მიიღება „ცნობის ფურც.“ რედაქციის კონტორაში ვანქის დიდ ქუჩაზე, № 27. განცხადებანი რუსეთიდან და საზღვარ-გარეთიდან მიიღება ლ. და გ. მეტცლისა და კომპ. განცხადებათა კონტორებში მოსკოვსა და პეტერბურგში.

ყოველ-დღიური გამოცემა
1896—1905

ხელ-მოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება.—დასაბეჭდი წერილები რედაქციის სახელობაზე უნდა გამოიგზავნოს.—პირდაპირ მოლაპარაკება რედაქციასთან შეიძლება ყოველ დღე, კვირა-უქმეების გარდა, შუადღის 11—1-ლ საათამდე.—დაუბეჭდავს მცირე წერილებს და კორესპონდენციებს რედაქცია არ ინახავს; ხოლო ვრცელი წერილები ინახება ერთის თვის განმავლობაში.
ფოსტის ადრესი: Тифлисъ, въ редакцію „Цнобисъ-Пурцели“-„Моамбе“. ტელეფონი № 372.

დღესასწაულისა გამო „ცნობის ფურცლის“ შემდეგი №-ი გამოვა ორშაბათს, 3 იანვარს,

ხელის მოწერა 1905 წლისათვის.

ყოველ დღიური გაზეთი **„ცნობის ფურცელი“** წელიწადი მეათე
სურათებიანი დამატებით.

კავკასიაში და რუსეთში ერთის წლით **6** მან.	ფასი გაზეთისა გაგზავნით წლიური ფასის განაწილებით ხელის მოწერისათანავე 4 მან. და დარჩენილი პირველ მარტამდე	საზღვარ გარედ ერთის წლით **9** მან.

ყოველ თვიური ჟურნალი **„მოამბე“** წელიწადი მეთერთმეტე

კავკასიაში და რუსეთში 1 წლით **10** მან. ცალკე №—1 მან.	ფასი ჟურნალისა გაგზავნით ვინც „მოამბე“-ს მთელის წლით გამოიწერს, სურათებიანი დამატები და „ცნობის ფურცელი“	საზღვარ გარედ ერთის წლით **13** მან. ცალკე №—1 მ. 20 კ.

◆ **უფასოდ გამოეგზავნება** ◆

მხოლოდ ქალაქ გარედ გასაგზავნ ფოსტის ხარჯისათვის უნდა დაუმატონ 1 მანეთი, რომელიც ხელის მოწერისათანავე უნდა იქმნას შემოტანილი.

წლიური ფასის განაწილება: პირველად—6 მან. ქალაქ გარედ მცხოვრებთათვის და 5 მანეთი ტფილისელთათვის, 1-ლ მარტამდე—3 მან., 1-ლ აგვისტომდე—დანარჩენი.
(გარეშევით უნდა დაიწეროს ხელი გამოცემისა, რომელსაც იწერთ)

როგორც „ცნობის ფურცლის“, ისე „მოამბის“ მხოლოდ წლიურ ხელის მომწერთ გაეგზავნებათ თხზულება გამოჩენილ ესპანელ მწერლის სერვანტესის

დონ-კიხოტი

დორეს სურათებით.

ეს თხზულება ნათარგმნია ნიკოლოზ ავალიშვილის მიერ და შედარებულია გიარდოს ფრანგულ თარგმანთან ალექსანდრე სარაჯიშვილის დახმარებით. ორი ტომი შეიცავს დაახლოვებით 1700 გვერდს (300 სურათით) პრემიად დარიგებულ ჟიულ ვერნის ნაწარმოების ფორმატისას

1905 წ. ხელის მომწერთ დაურიგდებათ პირველი ტომი, ხოლო მეორე ტომი გაეგზავნებათ 1906 წლის ხელის მომწერთ.

ვინც 1906 წ. არ ისურვებს ჟურნალ-გაზეთზე ხელ მოწერის განგრძობას, მას შეუძლიან 1906 წლის დამდეგს მიიღოს მეორე ტომი, რისთვისაც დაუმატებს 2 მ. 50 კაპ. ტფილისში მცხოვრები და 3 მან. 50 კ. ტფილისს გარედ მცხოვრები. აგრეთვე 1906 წ. ახალი ხელის მომწერი მიიღებს პირველ ტომს ამავე პირობით. პრემიის გასაგზავნად ტფილისს გარედ ხელის მომწერლებმა უნდა დაუმატონ 70 კ. წლიურ ფასის გარდა.

გარდა ამის „მოამბის“ წლიურ ხელის მომწერთ გაეგზავნებათ

მასალები საქართველოს ისტორიისათვის

ბატონიშვილის დავით გიორგის ძისა და მის ძმებისა.

ეს წიგნი ახლად აღმოჩენილ ხელ-ნაწერიდან იბეჭდება და შეიცავს 30 გვერდს „მოამბის“ ფორმატისას.

რედაქციის კანტორის ადრესი: ვანქის დიდი ქუჩა, ქართ. ამხ. სადგომში.

ფოსტის ადრესი: Тифлисъ. Въ редакцію „Моамбе“-„Цнобисъ Пурцели“.

---

30 დეკემბერს 1904 წ, ხანგრძლივის და მძიმე ავადმყოფობის შემდეგ, გარდაიცვალა სამთავროს დედათ მონასტრის წინამძღვარი

დედა იღუმენია ნინო,

რასაც დანი მონასტრისანი აუწყებენ განსვენებულის ნათესავთა და პატივისმცემელთ. პანაშვიდები ყოველ დღე 12 და 6 საათზედ. დაკრძალვა—ორშაბათს 3 იანვარ მცხეთის წმ. ნინოს ეკკლესიაში დილის 10 საათზე. (1—1)

სახლების მშენებელთა საყურადღებოდ

ახლად გამოგონებული „რევიზვილის“ სისტემის თვითმიმხიდველი კარ-ფანჯრების საკეტი

შპინგალეტები

გამომგონის კანტორა მოსკოვსა და პეტერბურგში აქვს. კავკასიაში უმთავრესი წარმომადგენლობა აღებული აქვს და მსყიდველთ შეუძლიათ მიმართონ და ნიმუშები ნახონ: 1) ქუთაისში—ისიდორე კვიცარიძესთან—ამხ. „კოლხიდა“ და 2) ტფილისში—დავით პაატას ძე მაჭავარიანთან—სასახლის ქუჩა, სარაჯიშვილის შენობის ეზოში, ტელეფონი № 885. (24—1

ნამდვილი ცელულიარული

◆ **თესლი აბრეშუმისა** ◆

ადრიანოპოლის ჯიშისა, ოსმალეთის საუკეთესო ფირმებისა

ა. კ. ზახარიადისა.

ერთად-ერთი წარმომადგენელი კავკასიაში [illegible] ლიდიზისა [illegible] რომ ვერ დაჰთ[illegible] ჯიშისას. მსურველთ შეუძლიანთ აგრეთვე შეიძინონ თესლი ოსმალეთის და საფრანგეთის საუკეთესო ფირმებისა. 20 აპრილამდე მიმართონ: ტფილისში, სოლოლაკი, ლერმონტოვის № 18 და 20 ერამოვის სახლი. (30—429—

◆ **კახური ღვინო** ◆

თავდი შ. ს. ანდრონიკაშვილი [illegible] იანვრიდან 1905 წლისა ვიწყებ საკუთარის ღვინით ვაჭრობას ქ. ტფილისში [illegible] სახლი ლოზარევშვილისა № 32 [illegible] რასოვის და ნიკოლოზის ქუჩების კუთხეში, პირ-და-პირ თავად გურამიშვილისა, სადაც უწინ „ივერიის“ რედაქცია იყო. 4—419—

აფთიაქის მაღაზია უფილიპ მაღრაძისა

[illegible] 1904 წლის პირველი დეკემბრიდან იხსნება ყვირილაში აფთიაქის მაღაზია, სადაც [illegible] წამლები და კოსმეტიური [illegible] ყვირილა. აფთიაქს მაღაზიის [illegible] მაღრაძეს. [illegible] Квирилы. Аптекарский м. [illegible] Лукичу Маградзе. (1—413—3)

ტფილისელ ნოქართა ურთ-ერთ დამხმარებელ საზოგადოების გამგეობა აცხადებს:

1. საზოგადოების ექიმებად ამ ჟამად არიან: ექიმი ა. პ. კარაპეტიანი (მიხეილის ქ. № 94) და ექიმი ს. ს. ისლამანოვი (ბებუთოვის ქ., № 26); კბილის ექიმებად: ა. ა. მაისურიანი (ველიამინის ქ., № 22) და გ. ს. კლებანსკი (ელის. ქ., № 56). ვისაც ექიმის შემწეობა უნდა, იმან უნდა აიღოს გამგეობის მიერ დაწესებული საჩეკო წიგნაკი, რომელიც იძლევა საზოგადოების კანტორაში (განოვის ქ., ს. ფრიდონოვისა) საღამოს $5^{1}/_{2}$-დან $8^{1}/_{2}$ საათამდე.

2. საზოგადოების სამკითხველო, რომელსაც მოსდის 30 გამოცემამდე ღიაა დილით 7-დან 11 ს.-მდე, საღამოთ 6-დან 11 ს-მდე. კვირაობით 9-დან 2-მდე და 5—8-მდე.

3. საზოგადოებაში შესასვლელ ფულად ფინანსთა მინისტრის ნება-რთვით, წინანდელ 10 მან. ნაცვლად დაწესდა 5 მან. პირველ ხარისხის წევრთათვის და 3 მან. მეორე და მესამე ხარისხის წევრთათვის. წლიური გადასახადი 1 ხარ.—15 მან., მე-2 ხარ.—10 მ. და მე-3 ხარ.—5 მან.

4. გამგეობა მოელაპარაკა აფთექებს, ფირმებს და ზოგიერთ სახელოსნოებს, რომელნიც თავიანთ საქონელსა და ნაწარმოებს საზოგადოების წევრთ შეღავათიანს პირობებით უთმობენ. ფირმების სია და პირობები მსურველს მიეცემა გამგეობის კანტორაში.

5. საზოგადოების გამგეობა, თავის წესდების მე-18 §-ის ძალით, სთხოვს წევრებს იზრუნონ და დროით შეიტანონ ახალი წლის საწევრო გადასახადი. (3—2)

◆ **აბრეშუმის თესლი** ◆

ბაღდადის საუკეთესო ღირსების, შემოწმებული ტფილისის აბრეშუმის სადგურის მიერ, ფირმა ლაშვარდისა ყიდის კოლოფი 1 მან. 15 კ.-დან 1 მან. 25 კ.-მდე. მსურველთ ვსთხოვთ მოგვმართონ ქ. ტფილისში, [illegible] ქუჩა, ანანოვის ქარვასლა, კანტორა [illegible] ჩალიანისა. (4—410—2).

ხუთშაბათს 6 იანვარს 1905 წ.
ტფილისის კრუჟოკის დარბაზებში
ტფილისის სათავად-აზნაურო სკოლის სასარგებლოდ გაიმართება

რაუტი

საკონცერტო განყოფილებით და მოყვარულთა სპექტაკლით. თავაზიანობით მონაწილეობას მიიღებენ ბანოვანნი ვ. მ. ამირაჯიბი, ქ.-ბ. ვ. ტ.—ძე. ნ. ა. პაპაიანი, ნ. პ. ჩხეიძე ბატონი ვილმაუ, ა. ი. ყანჩელი, მ. ფ. ქორიძე, ნაზიძე და სხვანი.

გულ-ამოჭრილი კაბა ქალთათვის და ფრაკი სამოქალაქოთათვის სავალდებულო არაა; სამხედრო და სახელმწიფო სამსახურში მყოფ პირთათვის დაწესებული ფორმა.

დასაწყისი საღამოს 9 საათზე

შესავალ ბილეთების ფასი 2 მ. 10 კაპ. შეიძლება დროითვე მიიღოს მსურველმა რაუტის მასპინძლის სკოლის გამგე კომიტეტის თავმჯდომარის ბანოვანის მარიამ ვახტანგის ასულის ჯამბაკურ-ორბელიანისაგან, (ნიკოლოზის ქუჩა № 106) ხოლო რაუტის დღეს—კრუჟოკის სადგომში. (4—434.—1)

ქუთაისში
კბილის ექიმი
დავით ს. რიჟინაშვილი

გადავიდა ვორონცოვის ქუჩაზე წმ. ნინოს ქალების გიმნაზიის პირდაპირ. იღებს ავადმყოფებს დილის 9—2 საათ. და საღამოს 5—8 საათამდე. (30—0198—1)

ქ. ბათუმში
ექიმი ა. გ. მაღალაშვილი

მიიღებს შინაგანის და ბავშვების სნეულებით ავადმყოფებს ყოველ დღე დილის 9—10 საათამდის. ტფილისის და ვლადიკავკასიის ქუჩების კუთხეში. კომერციულ ბანკის სახლი. (60—403—12)

ექიმი
ა. ნ. თეთრაძე

სუდებნაია, სახლი № 24. აფთიაქის თავზე. იღებს შინაგან, ნერვების და ბავშვების ავადმყოფებს საღამოს 5—8 საათამდე. მიკროსკოპით სინჯავს ნახველს, შარდს, სისხლს და სხვ. (37—636—32)

[illegible] ებს: სწამლობს კბილებს, [illegible] პლომბებს და ჩასვამს ახალ კბილებს ყოველგვარ მეთოდზე. მიიღებს 9—2 ს. და 4—7 საათ. მიხეილის პროსპექტი, № 30. მანველოვის სახლში. (30—399—22)

კბილებს

ვიღებ, პლომბს ვუკეთებ, ვასუფთავებ, ვუსვამ ახალ ხელოვნურ კბილებს და ვაშორებ ცუდ სუნს. გ. მ. იოხვედი. მიხეილის ქუჩა № 108. გერმანელთ ტაძრის პირდაპირ. ხელ-მოკლეებს იაფად. (30—417—5)

ქ. ბათუმში
ექიმი ს. ი. ბეგიშვილი

იღებს ავადმყოფებს (შინაგანი, ვენერიული და საბავშვო) დილის 9—12 საათ. საღ. 4—6, სმეკალოვის ქუჩა, ვარძელოვის სახლი. (30—0101—6).

ექიმი
პ. ა. არდაზიანი

იღებს ბავშვების და შინაგან სნეულებით ავადმყოფებს ყოველ დღე 9—10. და საღამოთი 6—$6^{1}/_{2}$ საათამდე. ელისაბედის ქუჩა, № 160. და დიდუბეში, სამოქალაქო სავავადმყ. პირდაპირ თუთაევის სახლი. საღამოს 7—8. (30—11)

კბილის ექიმი
ალ. სოლოღაშვილი

იღებს ავადმყოფებს 9—2 საათამდე და 5—7-მდე. კვირაობით 12 საათამდე. გოლოვინის პროსპ. სახლი ღევინისა № 12. „კრუჟოკის“ გვერდით. (—6.—14)

ექიმი
გ. ა. გედალინი

მიიღებს ავადმყოფებს: სიფილისის, ვენერიულის კანის და საშარდის, ყოველ დღე საღამოს 5—8 საათამდე.

გადავიდა მადათოვის ქ., ალექსანდროვის სამლოცველოს პირდაპირ. სახლი მარტიროსიანცის № 15. (30—12)

შემოწირულება

სათავად-აზნაურო სკოლის მასწავლებელთა და აღმზრდელთ მოისურვეს საახალწლო დარბაზობის მაგივრად თავისი წვლილი შესწირონ ხსენებულ სკოლის უფასო სადილოს. სია შემომწირველთა: ბ-ნნი ბაგრატიძე, მგალობლიშვილი, გაჩეჩილაძე, ჩიკვაძე, ნახუცრიშვილი, ლლონტი, მისი ცოლი, ე. დ. ლლონტისა, კარიჭაშვილი, ჯიბხიძე, თარხნიშვილი, ქორიძე, დევდარიანი, ეპიტაშვილი, ფლიაშვილი, მონადირიშვილი, ა. ნათაძე, ყარაშვილი, ქუთათელაძე, მიქაბერიძე, ჩიტაძე და მისი ცოლი უ. კ. ჩიტაძისა. სკოლის გამგე **მ. ჩიტაძე.**

საახალწლო ფიქრები

შესანიშნავი, იშვიათი ისტორიული დრო დადგა დღეს რუსეთში. ეს დრო თავის ხასიათით მოგვაგონებს წარსულ საუკუნის მესამოცე წლების მოძრაობას, მაგრამ თავის შინაარსის სიდიადით გაცილებით აღემატება მას. ამ ორმოცის წლის წინად რუსეთში მხოლოდ კერძო რეფორმების ხანა იყო, დღევანდელი დღე-კი არის დრო ერთის რეფორმისა, როგორც სწერენ რუსული გაზეთები, მაგრამ ისეთის რეფორმისა, რომელმაც ძირიანად უნდა შესცვალოს რუსეთის ცხოვრება და დაამყაროს სულ სხვა წესებსა და პრინციპებზე.

განახლების ხანა ჯერ მხოლოდ იწყება... „ყოვლად შეუბრალებელი ბიუროკრატია თხოულობდა მხოლოდ მსხვერპლს და მსხვერპლს, სწერს ერთი რუსის მწერალი: მას შესწირავდნენ მსხვერპლად ბედნიერებას, სიხარულს, პიროვნებას, ადამიანის უფლებას. იგი ჰკლავდა ნიჭს, სდევნიდა უანგარო გრძნობებს სამშობლოსადმი, ართმევდა ყველას სიცოცხლის უფლებასაც; სიცოცხლის ყოველივე წუთი მოწამლული იყო ერთისა და იმავე შხამით“...

ბიუროკრატია მაინც არ არის კმაყოფილი. მას უნდა მეტი, უნდა, რომ ბიუროკრატიული მმართველობა კიდევ უფრო გაძლიერდეს; გუბერნატორს დაუბრუნდეს რეფორმის წინადროინდელი უფლება გუბერნიის ბატონ-პატრონისა; პოლიციას მიეცეს ხელ-ახლა ნება უსაზღვრო და უკონტროლო მოქმედებისა, როგორც იყო ნიკოლოზ პირველის დროს; სასამართლო უნდა დაემორჩილოს ადმინისტრაციას, რომელიც არაფერში არ უნდა იყოს შეზღუდული; უნდა მოისპოს სრულიად ყოველივე საზოგადოებრივი და კერძო თვითმოქმედება; საერობო, საქალაქო და საგლეხო თვითმმართველობა გაუქმდეს; უნდა აილაგმოს „თავისნება“ პრესსა. ერთის სიტყვით—ძირიანად უნდა ამოიფხვრას, თუ რამ დარჩენილა მესამოცე წლების რეფორმებისაო.

[illegible] რეფორმებისა. როგორც ვიცით, ამ ორმოცი წლის წინად [illegible] დიდად მნიშვნელოვანი რეფორმა, რომელთაც, თუმცა არა ძირითადად, მაგრამ მაინც თვალსაჩინოდ შესცვალეს ცხოვრება. 1861 წ. მოისპო ბატონყმობა, 1864 წ. შემოღებულ იქნა ერობა და ახალი, კანონზე დამყარებული, სამართალი, 1870 წ. ქალაქებს მიენიჭათ თვით-მმართველობა, მოხდა სხვა რეფორმაც (პრესსის, უნივერსიტეტის, სასწავლებლების შესახებ). ყველა ამ რეფორმის საგანი იყო თვითმოქმედების და თვითმმართველობის დამყარება სახელმწიფოში, ადამიანის განთავისუფლება და გათანასწორება, საზოგადოების მოწოდება საერო, სახელმწიფო საქმეებში მონაწილეობის მისაღებად, და ყველა ეს რეფორმა მოასწავებდა ბიუროკრატიის თვითნებობის და ძალმომრეობის ალაგმვას. სამწუხაროდ, მესამოცე წლების რეფორმები ვერ იყო გაბედული, მათ წინააღმდეგ აღიმართა ძლიერი რეაქცია. ახალი წესწყობილება არ იქნა დამყარებული ყველგან, მთელი რუსეთის ცხოვრება არ დაუმორჩილეს თვითმმართველობას და კანონის პრინციპს და სადაც-კი დამყარდა ახალი წეს-წყობილება, იქაც-კი არ იყო სრული და დაუმახინჯებელი. ბიუროკრატიას კიდევ ბევრი ადგილი დარჩა სახელმწიფოში სანავარდოთ. ამის შემდეგ იყო ის, რომ ბიუროკრატია, რომელიც მთლად არ იქნა შეზღუდული და რომელსაც ამასთანავე დიდი ხნის ორგანიზაცია და საბრძოლველი ძალა და გამოცდილება ჰქონდა, ისევ გამაგრდა დროებითი შესუსტების შემდეგ, წელში გაიმართა და დაუწყო მედგარი ბრძოლა თვითმმართველობას, რომელიც არსებითად სუსტი იყო, რადგან არ შეეფერებოდა საზოგადო სახელმწიფო წეს-წყობილებას. ამ ბრძოლაში გამარჯვებული დარჩა ბიუროკრატია: შეზღუდა საერობო და საქალაქო თვითმმართველობა, პრესსას წაერთვა ის მცირედი თავისუფლებაც, რომელიც მიანიჭა მას 1865 წ. რეფორმამ, გაუქმდა დამოუკიდებელი, საჯარო, სახალხო სამართალი, გლეხებს, წინანდელი ბატონების მაგიერ, დაუნიშნეს ახალი ბატონები...

მაგრამ ბიუროკრატიის გამარჯვება იყო დროებითი. ყოველი გამარჯვება უახლოვებდა მას დამარცხებას. მისი დამარცხება იყო მისი სრული გამოუსადეგრობა და შეუფერებლობა დღევანდელ ცხოვრებისათვის. ეხლანდელი ცხოვრება აღარ ეტევა ბიუროკრატიულ ფორმებში, იგი თხოულობს თავისუფალ წეს-წყობილებას. ბიუროკრატიის სრული უვარგისობა ნათლად გამოჩნდა ბოლო დროს... ყოველსავე საშუალებას ხმარობდა ბიუროკრატია, რომ საზოგადოება დაბრმავებულიყო, არავის დაენახა იმისი არარაობა, მაგრამ ფაქტებმა თავის თავად დაიწყეს ხმა მაღლა ღაღადი... საზოგადოებას დაეკარგა მოთმინება და დღეს ჩვენ წინ სასტიკი ბრძოლაა, ბრძოლა სიკვდილ-სიცოცხლისა. საზოგადოება თხოულობს კულტურულ მოღვაწეობას, ბიუროკრატია კი მისდევს საოცნებო პოლიტიკას. საზოგადოებას სწადია თავისუფლება საზოგადოებრივ ინიციატივისათვის, ბიუროკრატიას კი უნდა, ცხოვრება კანცელარიის ვიწრო ფარგალში მოათავსოს; საზოგადოება თხოულობს რეფორმებს, ბიუროკრატიას კი უნდა დააკმაყოფილოს საზოგადოება პოლიციურის ზომებით. საზოგადოება თხოულობს, რომ შეიცვალოს წესები და დამყარდეს სამართლიანი, კანონიერი, სახალხო მმართველობა. საზოგადოებას უნდა გამარჯვება და მხოლოდ ასეთ გამარჯვების შემდეგ შეუძლებელი იქნება კონტრ-რეფორმები, როგორც ეს მოხდა მესამოცე წლების შემდეგ.

საზოგადოების დღევანდელი მოთხოვნილებანი პოლიტიკურ ხასიათისაა მარტო და ამ მხრივ ცალმხრივია; პოლიტიკური განახლება ჯერ კიდევ არა ნიშნავს სრულს განახლებას. აუცილებლად საჭიროა სოციალური რეფორმები. მაგრამ ეჭვს გარეშეა, რომ დღეს ასეც უნდა იყოს, დღეს წინ წამოყენებულია პოლიტიკური საკითხები, ურომლისოდაც სხვა [illegible] გადაწყვეტა ყოვლად შეუძლებელია.

საფიქრებელი არ არის, რომ საზოგადოება გაიმარჯვებს და რუსეთში დაიწყება სულ სხვა ცხოვრება. არავითარი სერიოზული მნიშვნელობა არა აქვს გრინგმუტის სიტყვებს, რომ „გაზაფხული“ უკვე გათავდა. შეიძლება გათავდა ის „გაზაფხული“, რომელიც გამოაცხო სუვორინმა, მაგრამ ნამდვილი გაზაფხული, რომელიც მოდის ხალხის გულიდან, მხოლოდ ახლა იწყება.

ამიტომ თავისთავად იბადება ჩვენთვის კითხვა: როგორ უნდა მივეგებოთ რუსეთის განახლებას? უპირველესად რუსეთის განახლებას იმდენად აქვს ფასი ჩვენთვის, რამდენადაც იგი იქნება ჩვენი ქვეყნის განახლებაც. ყოველივე რეფორმა არსებობს ჩვენთვის იმდენად, რამდენად იგი გავრცელდება ჩვენზეც. რუსეთის მოწინავე საზოგადოება, რომელიც დღეს იბრძვის ბიუროკრატიის წინააღმდეგ, მხოლოდ მაშინ არ უღალატებს თავის პრინციპს, როდესაც განახლებულ ცხოვრებისათვის მოუწოდებს რუსეთის იმპერიას ყველა მცხოვრებს, განურჩევლად ეროვნებისა და სარწმუნოებისა. მაგრამ მარტო ეს არა კმარა. არა კმარა მარტო ერთი გავრცელება რეფორმებისა ჩვენზე, თუ ეს გავრცელება იქნება ფორმალური.

ყოველივე რეფორმა მხოლოდ მაშინ იქნება ნაყოფიერი ჩვენში, როდესაც იგი შეფერებული იქნება ჩვენი ქვეყნის ადგილობრივ მოთხოვნილებებთან, ესე იგი მიიღებს ეროვნულ ხასიათს. არავითარ კულტურულ დაწესებულებას არ შეუძლია იმოქმედოს ნაყოფიერად და სარგებლობა მოუტანოს საზოგადოებას, თუ [illegible] არ არის [illegible] გარეშეა, თუ უარ-ჰყოფს ეროვნ[illegible] ეს მარტო აგებული ეროვნულ ნიადაგზე [illegible] ჭეშმარიტება, სამწუხაროდ [illegible] უგებარია ბევრისთვის, [illegible] წინსვლა. შეფერხებულია საზ[illegible] [illegible]ითი. წარმოვიდგინოთ [illegible] ჩვენში [illegible] იქ[illegible] ფართო თვითმმართველობა. [illegible] საერობ[illegible] მეტად სასარგებლო რეფორმა, [illegible] წარმოვიდგინოთ ისიც, [illegible] თვითმმართველობაში მონაწილეობის [illegible] დაწესებულ იქნა [illegible] სახელმწიფო ენის [illegible] წარმოვადგინოთ ესეც—ისეთ, [illegible] განცალკევებულ, ცენტრზე მოშორებულ

მხარეში, როგორიცაა კავკასია, ცალკე საერობო თვითმართველობათ არ ექნეთ ერთი შემაერთებელი ცენტრალური დაწესებულება. განა ასეთი თვითმმართველობა არ იქნება შეზღუდული და დამახინჯებული?..

რუსეთის საზოგადოება თხოულობს, რომ შემოღებულ იქნას სრულიად დამოუკიდებელი სასამართლო, რომელმაც უნდა გასწყვიტოს დამოკიდებულება ადმინისტრაციასთან, სამართალი უნდა სწარმოებდეს საჯაროდ, სისხლის სამართლის უმთავრესი საქმეები უნდა ირჩეოდეს ნაფიც-მსაჯულთა მიერ, ბრალდებულს უნდა შეეძლოს ბრალდების პირველი დღიდანვე მოიწვიოს დამცველი და სხვა-და-სხვა. განა ასეთ სასამართლოსა და ხალხს შორის არ იქმნება აღმართული ჩინური კედელი, თუ სამართლის წარმოება არ იქმნება ხალხისათვის გასაგებ სამშობლო ენაზე? განა ასეთი სასამართლო არსებობს ჩვენთვის, თუ იგი ჩვენთვის გაუგებარია? ასეთს სასამართლოს შეუძლია ემსახუროს თავის დანიშნულებას?

რუსეთში შემოიღებენ უფასო საყოველთაო და სავალდებულო სწავლებას. ვსთქვათ, შემოიღებენ ჩვენშიაც. კეთილი. მაგრამ ექმნება რაიმე ფასი ჩვენთვის სახალხო სკოლას, თუ სწავლება არ იქმნება ხალხის დედა-ენაზე? მაშინ ხომ სწავლება ტყუილუბრალოდ დროს დაკარგვა იქმნება, უსარგებლო ფულის ხარჯვა, ბავშვების წამება, ხალხის მოტყუილება, რომელიც ისევ გაუნათლებელი და განუვითარებელი დარჩება, როგორიც იყო მანამდის! რად უნდა იმას ის წიგნი, რომელსაც ვერ წაიკითხავს; რად უნდა მეცნიერება, რომელიც არ ესმის; რად უნდა სკოლა, რომელიც იმას არ ემსახურება, მისთვის არ არსებობს?! საყოველთაო სწავლება ბედნიერებაა, მაგრამ მხოლოდ მაშინ, როდესაც სწარმოებს სამშობლო ენაზე. წინააღმდეგ შემთხვევაში კი, უსარგებლოა, მავნებელიც არის, რადგან ჰრყვნის და ამახინჯებს ბავშვის გონებას და ხასიათს.

რუსეთში მოისპობა წოდებრივობა, გლეხები გაუთანასწორდებიან სხვებს, მათთვის იქმნება იმნაირივე სამართალი და მმართველობა, როგორც სხვა მცხოვრებლებისათვის [illegible] ამოიშლება კანონმდებლობი[illegible] რიოზულ ყურადღებას სოფლის მდგომარეობას, გააწესრიგებს მიწის მფლობელობას, მისცემს უმიწო მუშებს მიწას და სხვა. მოსალოდნელია ჩვენში ყველაფერი ეს? ეჭვი არ არის, რომ შეიცვლება დღევანდელი უფლებრივი მდგომარეობა ჩვენებურ გლეხებისა. მაგრამ ეს კმარა და ჩვენი სოფელი კიდევ უარეს ყოფაში არ ჩავარდება, თუ ჩვენებურ გლეხებს არ დაურიგდათ სახელმწიფო და საეკლესიო მიწები, რომლებზედაც დასასახლებლად დღეს რუსეთიდან იწვევენ გლეხებს?..

გამოცხადებული იქნება რუსეთში და ჩვენშიაც თავისუფლება სინიდისისა, მწერლობისა, კრებებისა, კავშირებისა. მაგრამ წარმოვიდგინოთ, რომ სავალდებულოდ გახდა კრებაზე ლაპარაკი აუცილებლად სახელმწიფო ენაზე, ან ეგევე მოითხოვეს რომელისამე საზოგადოების თუ კავშირის საქმის წარმოებისათვის,—განა შეიძლება ამ შემთხვევაში ვილაპარაკოთ თავისუფლებაზე? განა იქნება სინიდისის თავისუფლება ჩვენში, თუ, მაგალითად, ჩვენი ეკლესია იქნება დამოკიდებული, დარჩება იმავე მდგომარეობაში, როგორშიაც არის დღეს?... განა დამყარდება ჩვენში სასურველი მართვა-გამგეობა, თუ ადგილობრივ ადმინისტრაციაში უპირატესობა არ მიეცა ადგილობრივ ელემენტს?

ერთის სიტყვით, რომელიც გინდათ რეფორმა აიღეთ, არც ერთი არ მოიტანს სასურველს ნაყოფს, თუ ეროვნული ხასიათი არ მიიღო. ეს აშკარაა, რადგან განვითარება შეიძლება მხოლოდ ეროვნულ ნიადაგზე, სამართალი, წესიერი გამგებლობა, სწავლა-განათლება, სოციალური რეფორმები განხორციელდება მხოლოდ და მხოლოდ ეროვნულის შემწეობით. ყოველი წინსვლის წყარო [illegible]დივიდუალურ ძალების განვითარებაშია, [illegible]ვიდუალური ძალები კი ვითარდება ერ[illegible]ულ წრეში; ადამიანის ნიჭს და ადამიან[illegible] არს[illegible] ასაზრდოვებს ეროვნება, ის, რაც [illegible] ღრმად მისწვდება მარტო [illegible] ულია ეროვნულ ნიადაგზე. ეროვ[illegible] ას[illegible]დოვებს ყოველ კულტურულ დაწ[illegible]ებულ[illegible]ს, კულტურული დაწესებულება-კი თავის მხ[illegible] ერო[illegible]ებას; ერთი მეორისაგ[illegible] განუშორებელია, კულტურა მხოლოდ ე[illegible]ნულია. ამიტომ ის რეფორმები ქვეშ[illegible] [illegible]ტი რეფორმები, რომლებიც შეეთვისება ე[illegible]ნებას, ზრდის ეროვნულ ძალებს, იცავს ე[illegible]ვნულ თვითარსებობას. უამისოდ რეფორ[illegible] ვერ იქნება კულტურული, პროგრესსიული რეფორმა. უამისოდ პოლიტიკური რეფორმა ვერ მოამზადებს ნიადაგს სოციალურ რეფორმებისათვის.

კალამი

მეგობრებს.

მეგობრებო, დღეს—ახალ-წელს
შევიკრიბნეთ სულით, გულით
და ჩვენი წრე განვამტკიცოთ
ერთმანეთის სიყვარულით!

ჯერ დავთვალოთ ის მსხვერპლები,
წარსულ წელს რომ გულს ჩამოწყდა,
ბევრი, ბევრი განგმირული
„ახალწლისთვის“ ველზე მოკვდა!
იმათ ძეგლი ხალხის გულში
ამართული მისვე წყლულზე,
ჩვენ—სიმღერა და სიმები
გაჭიმული ხალხის გულზე!
მაშ დავძახოთ კვლავ გმირულად
და ჩამოვკრათ ერთად ჩონგურს,
გაუმარჯოს „ჩვენს ახალწელს“,
გაუმარჯოს ხალხის ლომ-გულს!

ი. ევდოშვილი

რუსეთი 1904 წელს

1904 წელი „იმედებით“ დაიწყო. შინაგან საქმეთა მინისტრი ფონ-პლევე რაღაცას ჰპირდებოდა საზოგადოებას, და ეს რაღაცა ის ეგონათ, რასაც დიდიხანია მოწადინებულია საუკეთესო ნაწილი რუსებისა.

მაგრამ იმედები არ გამართლდა: მინისტრი, რომელიც თანამდებობის მიღების შემდეგ ცვლილების შემოღებას ჰპირდებოდა საზოგადოებას, უფრო ენერგიულად შეუდგა თავის წინამორბედების პოლიტიკის ასრულებას. ბიუროკრატია გამხნევდა და დიმიტრი ტოლსტოის გაზრდილი მმართველები სრულიად გაბატონდნენ მთელს რუსეთში.

ჯერ კიდევ რვა იანვარს გაანადგურეს სრულიად ტვერის ერობა. არჩეული პირები გაადევნეს, ადმინისტრატიულის წესით გადაასახლეს რუსეთის მიყრუებულ კუთხეებში და მათ ადგილს დანიშნეს მთავრობის ნდობით მოსილი პირები, რომელთაც საზოგადოება ღირსად არ სთვლიდა რამე საქმე მიენდო მათთვის.

[illegible] რი ფონ-პლევე ყუმბარით მოჰკლა საზონოვმა...

უმაღლესის ბრძანებით მძიმე პოსტი რუსეთის შინაგან საქმეთა მინისტრისა იკისრა თავადმა სვიატოპოლკ-მირსკიმ.

ამასობაში შორეულ-აღმოსავლეთის ომიანობა სისწრაფით ვითარდებოდა, მაგრამ არა რუსების სასარგებლოდ. რაც დრო მიდიოდა, უფრო და უფრო აშკარავდებოდა სრული მოუმზადებლობა რუსეთისა ამ ომისათვის, თუმცა ჩინეთ-იაპონიის ომიანობის გათავებიდან დაწყებული ბოლო დრომდე გათვალისწინებული ჰქონდათ იაპონიასთან შეტაკება და უამრავი ფული დაიხარჯა რკინის გზაზე, ფლოტზე, ციხის შეიარაღებაზე, სურსათზე და სხვაზე. შორე-აღმოსავლეთის ომი ეკზამენია რუსეთის ბიუროკრატიისათვისო, იმ თავითვე სწერდნენ გაზეთები, და ეს ეკზამენი ბიუროკრატიამ ვერ დაიჭირა—მთელმა ქვეყანამ დაინახა სრული მოუმზადებლობა და შეუფერებლობა არსებულ წესისა ცხოვრების ნამდვილ მოთხოვნილებასთან.

ფონ-პლევეს მოკვლა და ომიანობის მიერ აშკარად გამომჟღავნებული უძლურება ბიუროკრატიისა—აი რა მოვლენები ედვა თვალწინ შინაგან საქმეთა ახალ მინისტრს. [illegible] საზოგადოებრივ დაწესებ[illegible] ნდობას [illegible], წარმოსთქვა [illegible] პოლკ-მირსკიმ ახალი თანამდებობის ჩაბარებისთანავე. პრესსა და საზოგადოება აღტაცებით მიეგება შინაგან საქმეთა მინისტრისაგან გაუგონარ სიტყვებს და საქმეს შეუდგა. გაიმართა კრებები, მიტინგები, ბანკეტები; მიყრუებულ კუთხეებშიაც გაიღვიძა ხალხმა; ჟურნალ-გაზეთობა, თვითმმართველობა, თავად-აზნაურობა, კერძო საზოგადოებანი და პირნი თითქმის ერთხმად ამტკიცებდნენ და ღაღადებდნენ არსებულ წეს-წყობილების შეუფერებლობას ხალხის ცხოვრებასთან: შინ სიღატაკე და უვიცობა, გარედ დამარცხება—აი შედეგი ბიუროკრატიის ბატონობისა და მოღვაწეობისაო, გაიძახოდნენ და გაიძახიან რუსეთის საუკეთესო შვილნი.

12 დეკემბერს გამოვიდა უმაღლესი ბრძანება, რომელიც სცნობს რუსეთის ცხოვრების ზოგ მოუწყობლობას, საჭიროდ სთვლის ბევრ სერიოზულ ხასიათის რეფორმას, მაგრამ საფუძველი არსებულ წეს-წყობილებისა შეურყეველი და შეუცვლელი უნდა დარჩესო.

მაგრამ საზოგადოება და იმის აზრის გამომხატველი პრესსა, განსაკუთრებით პორტარტურის დაცემის შემდეგ, გულს არ იტეხს, უფრო და უფრო გაბედულად მოქმედებს და წინ მიიწევს. „უკან დაბრუნება შეუძლებელია“-ო, გაიძახიან და თითქმის სრულიად უშიშრად თხოულობენ ძირეულ ცვლილებას.

რუსული საზოგადოება დიდის იმედებით მოელის 1905 წელს. და, მიუხედავად უბედურ ომიანობისა, მხნედ შესცქერის მომავალს.

კანონმდებლობა 1904 წელს

რამდენისამე თვის წინად მინისტრად დანიშნულ თავად სვიატოპოლკ-მირსკის სიტყვებმა საზოგადოებისადმი ნდობის შესახებ მთელი რუსეთი სიხარულითა და იმედებით გაავსო. ყველა დიდს ცვლილებას ელის კანონმდებლობაში. უკანასკნელმა უმაღლესმა მანიფესტმა აღნიშნა სხვა-და-სხვა სფერა კანონმდებლობისა, რომელშიაც ცვლილებათა მოხდენაა განზრახული. რას მოიტანს ეს იმედები, როგორ და რამდენად ღრმად შეიცვლება კანონები იმ გაზაფხულის გამო, რომლის სიომაც ასე ერთბაშად დაჰბერა რუსეთს, ამას მომავალი დაგვანახვებს. ჩვენ ამ ჟამად ამ საგნის შესახებ არ ვაპირებთ მკითხველთან მუსაიფს, ჩვენ მხოლოდ ის ახალი კანონები გვინდა მოვაგონოთ მკითხველს, რომელთაც გასულს წელს უკვე უმაღლესი სანქცია მიიღეს, ძალაში შევიდნენ და რომელთაც დიდი მნიშვნელობა აქვთ.

სამოქალაქო კანონთა სფერაში აღსანიშნავია წესები მოძრავ ქონების სყიდვისა ფასის ნაწილ-ნაწილ გადახდით. ასეთი წესები ათს წელიწადზე მეტია, რაც უკვე არსებობენ დასავლეთ ევროპაში და რუსეთშიაც იქიდან გადმონერგეს. ეკონომიური მნიშვნელობა ნივთების სყიდვისა, ფასის ნაწილ-ნაწილ გადახდით თავის თავად ცხადია. ღარიბი და ხელ მოკლე ადამიანი ხშირად ჰსაჭიროებს შედარებით ძვირფასის ნივთების შეძენას ან რაიმე ხელობაში ან საერთოდ ცხოვრებაში სახმარებლად, მაგრამ ერთად დიდის ფულის უქონლობისა გამო თავის მოთხოვნილებას ვერ აკმაყოფილებს. მიუხედავად იმისა, რომ დღემდე კანონში გარკვეული არ იყო წესები ნივთის სყიდვისა ფასის წვრილ-წვრილად გადახდით, ცხოვრების საჭიროებამ მაინც გაიკაფა გზა და დიდ-ძალი სა[illegible] ერთის ფირმას, მაგალითად, 1894 წ[illegible] ისეთი მუშტარი ჰყვანდა, რომელთაც [illegible] საქონლის ფასი ცოტ-ცოტაობით უნდა [illegible]. პრაქტიკამ ასეთის სყიდვისთვის თითქმის კანონმდებლობის დამოუკიდებლად, შეიმუშავა განსაზღვრული წესი, რომელიც იმით გამოიხატებოდა, რომ მყიდველი გამყიდავს ქირავნობის პირობის წერილით ეკვროდა. ეს პირობის წერილი ჩვეულებრივ წარმოადგენდა ხელშეკრულობას, რომ მყიდველმა იქირავა გამყიდავისაგან ნივთი და თვიურად ან ორ-სამს თვეში ერთხელ იკისრა ქირის გადახდა რამდენიმე წლის განმავლობაში. საზღვარ-გარედ ამ ხელშეკრულობას ჩვეულებრივ იმ მუხლს ურთავდნენ, რომ უკანასკნელს ვადაზე ქირის გადახდის შემდეგ ნივთი მოქირავნის საკუთრებად რჩებოდა, მაგრამ რუსეთში მოქმედ წილად ეს მუხლი პირობის წერილში არ ჰქონდათ და ამ გვარად მყიდველი გამყიდავის ნებაყ[illegible]ზე იყო მივარდნილი; თუ გამყიდავი [illegible]და, კანონის ძალით, გაყიდულს ნი[illegible] ართმევდა მყიდველს. ეს მხოლოდ [illegible] ნიმუშია იმ შევიწროვებისა, რომლ[illegible] ენებურად უნდა შევიწროებოდა ღარიბი მყიდველი ნივთის შესაძენად მდიდარს ფაბრიკანტთან პირობის დადების დროს.

[illegible] და ხელ-მოკლე მყიდველის ინ[illegible] ავცველად გერმანიისა და ავსტრიის კანონმდებლობამ 1894 და 1896 წლებში [illegible] განსაკუთრებული წესი ამ გვარის პირობის წერილისა. ამ საქმის მოწესრიგება ყოველმხრივ სასარგებლოდ სცნო რუსეთში ფინანსთა სამინისტრომ, რადგან გავრცელება ნივთების შეძენისა ფასის წვრილ-წვრილად გადახდით აფართოვებს მრეწველობას და ვაჭრობის ბაზარს, ამცირებს საჭიროებას ჩარჩებისაგან ფულის სესხებისას დიდის სარგებლით და საშუალებას აძლევს ხელ-მოკლე კაცს დაუვიანებლად შეიძინოს საჭირო ნივთები, ურომლისოდაც იმას ხშირად არ შეუძლიან გამოიყენოს თავისი პროფესსიონალური ცოდნა და ხელობა. ამ განზრახვით იყო შედგენილი მესაფერი კანონ-პროექტი ფინანსთა სამინისტროში, მაგრამ სარედაქციო კომისიებში განხილვის დროს ამ კანონ-პროექტს სრულიად სხვა აზრი მისცეს და გასულს წელს დაკანონებულ წესები იმასთან შედარებით, რაც წინად რუსეთში ვალების ხელშეკრულობის საშუალებით ჰხდებოდა ნამდვილად ახალს არაფერს წარმოადგენს. სახელმწიფო საბჭო იმ აზრს, რომელზედაც არის აგებული ახალი წესები, ასე განმარტავს: შემოღებულ იქნას ისეთი წესი, „რომელიც მყიდავს და გამყიდავს, თავიანთ ინტერესების დასაცავად, აღარ აიძულებს ყალბ ხელშეკრულებათა შედ[illegible]ით გვერდი აუქციონ მოქმედ კანონ[illegible]“. ამ მიზნის თანახმად მართლაც სახელმწიფო საბჭომ ისეთი წესი შეიმუშავა, რომელიც საჭიროდ აღარ ჰხდის ყალბის პირობის [illegible]ილების შედგენას, მაგრამ ღარიბი მყიდველი ახლაც თითქმის ისევე იძულებულია თავ[illegible] ინტერესები მდიდრის გამყიდავის ინტერესებს ანაცვალოს, როგორც წინად.

ახალის კანონის ძალით წვრილ-[illegible] ფასის გადახდით ისეთის მოძრავის [illegible] შეძენა შეიძლება, რომლებიც სახმარებლად დანიშნული და არა სავაჭროდ. გამყიდავის ინტერესების უზრუნველ-საყოფელად [illegible] უფლება არა აქვს, ვიდრე სრულად [illegible] გადიხდის ნასყიდის ნივთის ფასს, დააგირაოს, გაჰყიდოს ან სხვანაირად გადასცეს ეს ნივთი გარეშე პირს. თუ მყიდველმა ორჯელ [illegible] გადააცილა ვადას და დროზე არ გადაიხადა პირობაში აღნიშნული ფული, გამყიდავს უფლება აქვს მოითხოვოს პირობის გაუქმება, ნივთის დაბრუნება და გადახდევინება როგორც ზარალისა, ისე სარგებლობის სასყიდელისა. ამ ფულიდან უნდა გამოირიცხოს ის ფული, რომელიც გა[illegible] მყიდველისაგან პირობის [illegible] ეს უკანასკნელი დემატება [illegible] ზედ-მეტი უკან უნდა დაუბრუნდეს. თუ [illegible]დული ნივთი ფუჭდება, დაიკარგა ან მოიპა[illegible], გამყიდველს უფლება აქვს მოითხოვოს ერთბაშად გადახდევინება იმ ნივთის ფასში დარჩენილის ფულისა. რადგან გაყიდული ნივთი უზრუნველ-მყოფელია გამყიდავის ინტერესებისა, ამიტომ გამყიდავს, როგორც მოგირავნეს, გადაუხდევინებლად სხვა მოვალეებთან შედარებით უპირატესობა ეძლევა. მყიდველი, რომელიც დაარღვევს ამ კანონის დადგენილებას და ფასის ნაწილ-ნაწილ გადახდის პირობით ნასყიდ ნივთს ან სხვას მიჰყიდის, ან დაუგირავებს, ანსხვანაირად გადასცემს, უნდა დაისაჯოს, როგორც სხვის მოძრავის ნივთის მიმთვისებელი და გამფლანგავი, მომრიგებელ მოსამართლეთაგან სასჯელის დანიშნის დებულების 177 მუხლის თანახმად, ე. ი. უნდა დაისაჯოს საპყრობილეში დამწყვდევით სამი თვიდ[illegible] ერთს წლამდე.

როგორც მკითხველი შენიშნავდა, ამ კანონში გამყიდავის ინტერესების უზრუნველ-ყოფაზეა ლაპარაკი და არაფერი, ან თითქმის არაფერი არ არის დადგენილი მყიდველის ინტერესების დასაცველად. არ არის აკრძალული პირობაში ისეთის მუხლის შეტანა, რომელიც ორსავ მხარეს სავალდებულოდ უხდის, თუ საჭირო შეიქმნა, საჩივარი იმ სასამართლოში დაიწყონ, რომლის რაიონშიაც გამყიდავი სცხოვრობს. ჩვეულებრივ ასეთი მუხლი თითქმის ყოველთვის შეაქვთ ფაბრიკანტებს პირობის წერილში და ამნაირად ღარიბს მყიდველს [illegible] დაიცვას თავისი ინტერესები სასამართლოს წინაშე, რადგან [illegible] წარმოებულად [illegible] და სხვა, რასაც [illegible] არ არის აკრძალ[illegible] ჯარიმის დაწეს[illegible] დარღვევისათვის; [illegible] გი უნდა ჰქონდ[illegible] არ არის დაკანონებული, რომ იმ შემთხვევაში, როდესაც პირობა ირღვევა, მყიდველს უფლება აქვს გადაახდევინოს გამყიდავს სასყიდელი ნივთის გაუმჯობესებისა; არ არის დაკანონებული მყიდველის უფლება თავის ნებაზე, როდესაც კი მოისურვებს, საბოლოოდ გაუსწორდეს გამყიდავს და გადაიხადოს მთელი ვალი იმის გამოკლებით, რაც ამ ვალს წამატებული აქვს როგორც სასყიდელი ნივთის ფასის გადახდის დანაწილ[illegible] [illegible] თის [illegible] წვრილ-წვრილად [illegible] აღნიშნული, როგორ უნდა ანგარიშებოდეს სასყიდელი სარგებლობისათვის იმ შემთხვევაში, როდესაც პირობა უქმდება და ნივთი უკან უბრუნდება გამყიდავს; ამის გამო, [illegible] კანონის დადგენილება, რომ მყიდველს უკან უნდა დაუბრუნდეს ზედ-მეტად მიცემული ფული იმასთან შედარებით, რაც გამყიდავს ერგება როგორც სასყიდელი სარგებლობისათვის და ზარალის ასანაზღაურებლად, ეს დადგენილება [illegible] სიტყვად დარჩება და მყიდველი [illegible] როდის ვერაფერს ვერ მიიღებს გამყიდავისაგან. ახალის კანონის ჩამოთვლილს ნაკლულევანებებს მით უფრო დიდი მნიშვნელობა აქვთ, რომ ხარჩობის საწინააღმდეგო კანონი მხოლოდ ფულის სესხებას შეეხება და სრულიად არა ჰქმედობს იმ შემთხვევაში, როდესაც საჭირო ან საკრედიტო ხელშეკრულების საშუალებით ავიწროვებს მდიდარი ღარიბს.

საყურადღებო ცვლილება შეიტანა გასულ[illegible] წლის კანონმდებლობამ ქორწინების საქმეში. სასულიერო კონსისტორიის [illegible]-253-ის მუხლის ძალით აქამდე იმ ცოლს ან ქმარს, [illegible] მიზეზითაც მრუშობისა გამო სა[illegible] სამართლო გააუქმებდა ქორწინებას, უ[illegible] ეძლეოდა ხელ-ახლა გათხოვებისა ან [illegible] ნებისა. ეხლა ეს კანონი გააუქმეს [illegible] შავე ცოლს ან ქმარს, მრუშობის გ[illegible] ქორწინების შემდეგ ეძლევა უფლება [illegible] ვების ან ცოლის შერთვისა, თუ გა[illegible] [illegible] სასამართლო [illegible]

11 აგვისტოს უმაღლესის მანიფეს[illegible] ლით გაუქმებულ იქმნა ცემა, როგორც [illegible] რომელსაც უწესებდნენ კანონის ძალით [illegible] მცხოვრებლებს და უცხო ტომის ხალ[illegible] ლოსტის (ჩვენში სოფლის) სასამართლ[illegible] უცხო ტომის ხალხთა მმართველობა[illegible] ფრიად ჰუმანიური დადგენილება ისე, რო[illegible] წინანდელი კანონები ცემის გაუქმების [illegible] დიდის თანაგრძნობის ღირსია თავის [illegible] მაგრამ სამწუხარო ის არის, რომ [illegible]

[illegible] უფლად ჰქმნის ხელებს და თავის[illegible] გის იმის გამო, რომ კანონით მ[illegible] დებული და პრაქტიკულად თითქმ[illegible] ბელია მოხელეთ სამართალში [illegible] საგებლად თანამდებობის ა[illegible] კანონისაგან მინიჭებულ უფ[illegible] და შეუფერებლად მოხმა[illegible] ლად ცემა მხოლოდ მაშინ [illegible] კანონი გაუქმდება [illegible] მართლის სახი[illegible] ცის მოხელე[illegible] მოქმედ[illegible]

(დასასრული იქნება)

რუსეთ-იაპონიის ომი

დეპეშები

„რუსეთის დეპეშათა სააგენ

30 დეკემბერი.

შანხაი. ი[illegible] მატროსის საქმ[illegible] რომელმაც ჩინელი მოჰკლა, [illegible] დეკემბერს [illegible]. ეს მატრო[illegible] [illegible] მეთაურია.

პარიზი. [illegible] „ტაიმს“-ში [illegible] იაპონიის ელჩის მოტონოს წერ[illegible] ლი ეხება გაზეთ „ფიგარო“-ში [illegible] ბულ ვითომცა კოდამას მოხსენ[illegible]. აღნიშნავს სხვა-და-სხვა თვალსაჩ[illegible] მას, რაიც ამტკიცებს მოხსენების [illegible] მოტონო საჭიროდ სცნობს [illegible] უარჰყოს პროექტი იაპონიის მ[illegible] ჩინეთის და მთელ აღმოსავლეთ[illegible] ბისა და ევროპის წინააღმდეგ [illegible] ყების შესახებ. მოტონოს სიტყვ[illegible] პოლიტიკა [illegible] სიტყვები—ჩინეთის მიწა-წყლის [illegible] ლობა და ღია კარების [illegible] „ტაიმსი“ იუწყება, გულის საქ[illegible] [illegible], რომ იგი სასამართ[illegible] კი არა, გამომძიებლის საქმეს [illegible] ამიტომ სიტყვები არ წარმოით[illegible] უნდა კითხვა-პასუხით დამთავრ[illegible].

პარიზი. საერთაშორისო საგამომძ[illegible] კომისია განაგრძობდა მუშაობას [illegible] შესადგენად. შემდეგი სხდომა [illegible] ბა. ერთხმად გადასწყდა, საჯარ[illegible] სხდომები, სადაც ფაქტები უნდა აღინ[illegible] და ჩვენება ჩამოერთვას მოწ[illegible]. სხდ[illegible]ებისა ადრევე იქმნება გამო[illegible]

[illegible]რიზი. გაზეთი „ტაიმს“-ი [illegible] ლია [illegible] ამოღებ[illegible] გრძელდება. ამის გამო ნეიტრალ[illegible] მწარმოებმა ხელ-ახლა უნდა მი[illegible] თმენ. გულის კომისიამ [illegible] არი სურვილი შე[illegible] საფრანგეთმა უნდა [illegible] ლები არიან არ ჩაერიონ [illegible] არ დაიწყონ.

პეტერბურგის დეპეშ[illegible]

30 დეკემბ[illegible]

პარიზი, 30 დეკემბერი. კომისიამ მიიღო დღეს სა[illegible] ვებური მუშაობის გეგმა. [illegible] მადლობა გამო[illegible] [illegible] და ბარონ ტაუბეს [illegible] წ[illegible] და იმის გამო, რომ ისინ[illegible] [illegible] უთმობდნენ და კომისია[illegible] მიეცა დაეჩქარებინა ამ საკამათო [illegible] რეულება. კომისიის შემდ[illegible] [illegible] ათვის გადაიდო. ამ[illegible] და ინგლისის წარმომ[illegible] [illegible]ოხსენებას გადასცემენ

...ებ. ამ მოხსენებათ წაიკითხვენ პირ... საჯარო კრებაზე 6 იანვარს, შემდეგ ...ე გადასდებენ კომისიის სხდომებს. მოწ...ბს მომავალ კვირაში ჩამოართმევენ ჩვე...ებს.

მოსკოვი, 30 დეკემბერი. ახალ სესხზე ხელის მოწერამ ჭარბად დაჰფარა თანხა. ხელის მოწერა დილის 10 საათზე დაიწყო და ნახევარი საათის შემდეგ უკვე დასრულდა.

ბერლინი, 30 დეკემბერი. რუსეთის ახალ სესხზე ხელის მოწერა ძლიერ კარგად შესრულდა. ხელმოსაწერი თანხა თითქმის ორკეცად იქნა დაფარული.

პარიზი, 30 დეკემბერი. ლუბემ დღეს ადმირალი დუბასოვი, ლეიტენანტები ეპინჩინი და ვოლკოვი მიიღო, შემდეგ შპაუნი ...ოდ. „ეკო-დე-პარი“-ში გამოქვეყნებული ...ყო კოდამას პლანი ინდო-ჩინეთის და...ბაზე. ამის თაობაზე „ტან“-ი შენიშ...ს, იაპონიის სახელმწიფო მოღვაწე, ...ეცია, პრინციპით „აზია—აზიელთათ...ანელობს. მართალია თეთ... მოდგმის ხუთ სახელმწიფოს, შო...რულ აღმოსავლეთში დაინტერესებულთ, ...ერთი კავშირის დაარსება გაუძნელდათ, მაგრამ კერძო კომბინაციების განხორციელება უფრო ადვილი ასასრულებელი იქნებაო.

ბერლინი, 29 დეკემბერი. „ნორდდოი...“-ში გამოცხადებულია იმპერატორ ვილჰელმის დეპეშები რუსეთის ხელმწიფე იმპერატორთან და მიკადოსთან (იაპონიის იმპერატორთან) და იმათი პასუხები. რუსეთის ხელმწიფე-იმპერატორის სახელობაზე გაწერილ დეპეშაში, ვილჰელმი სტესელს ...ირის სახელს უწოდებს, თავის ჯარს ისე ...თაურობდა, რომ მთელი ქვეყნიერება და ...ტადრე გერმანიის არმია გააკვირვაო. რუსეთის ხელმწიფე იმპერატორმა მადლობა ...დაუხადა ვილჰელმს, რომ გენ. სტესელს, ...რომელმაც მამაცურად შეასრულა თავისი ...ვალეობა, ჯილდო უბოძა, და თანხმობა ...მოაცხადა ორდენის მიღებაზე. მიკადოს ...სახელობაზე მიწერილ დეპეშაში იმპერატორ ვილჰელმი ქებით იხსენიებს იაპონელე...ს გმირობას. მიკადომ მადლობა გადაიხადა და თანხმობა გამოაცხადა პრუსიის ორდენის მიღებაზე,

ჟურნალ-გაზეთებიდან

პორტ-არტურის აღების მნიშვნელობა. „ნოვოსტი დნია“-ს სამხედრო მიმომხილველი ბ-ნი პ. დ. კ. დაწვრილებით ჰხსნის პორტ-არტურის აღების მნიშვნელობას. ბ-ნი პ. დ. კ. სწერს: მაისის დამდეგს იაპონელებმა განსაკუთრებული არმია დანიშნეს პორტ-არტურის ასაღებად. ეს მრისხანე ამბავი რუსულ პრესის მომეტებულმა ნაწილმა იაპონელების უაზრობის მომასწავებლად ჩასთვალა. გძელ წერილებში, თუ მოკლე შენიშვნებში ბეჯითად ამტკიცებდნენ, იაპონელები ძლიერა სცდებიან, ტყუილ-უბრალოდ შეუდგნენ პორტ-არტურის აღებას, ...ით მხოლოდ მარშალ ოიამას არმია შე...სუსტებს ჩრდილოეთშიო. რუსული გაზეთები ბეჯითად და დაწვრილებით ჰბეჭდავდნენ ...ელ არაკებს, ვითომ იაპონელებმა ალყა ...ხსნეს პორტ-არტურსაო, გენ. ნოგის არმია სულ ერთიანად გასწყდაო, ამ არმიის მომეტებული ნაწილი ჩრდილოეთში წავიდა ...მას საშველადაო, იაპონელები ვერ...ებიან პორტ-არტურთანაო და სხვა... ...ს, როცა ყველაფერი გათავდა, თუმცა ...ან-კია, მაგრამ კაცი ძალა-უნებურად ...თხულობს—რა საჭირო იყო ეს სიცრუე ... და რისთვის დასჭირდა ამ არაკების ...ზვა, მით უმეტეს, რომ სიცრუე ვერ... ...ოს ვერ დაჰფარავს ჭეშმარიტებას. რას ...ნენ ამ არაკებით? ვისმე რომ დაეჯ... ეს ცრუ ცნობები, პორტ-არტურის ...ცემა მართლაც და მოულოდნელი ...ოდა ყველასათვის, [illegible] ...ალდებლად ამახინჯებდნენ სიმართლე... ...ამ ბოლოს ჩინური არაკება ალბათ ...ს სჯეროდა... ამ ცრუ ამბების გ... ...ლების მაგივრად, რომ ახლანდელ ბ... ...ისთვის იმ თავითვე კეთილ სინდისი... ...ებდათ, ყველას რიგზე შეგნე... [illegible] სამხედრო მოქმედების ... ...ს არა მარტო თითო-ოროლას. ... ...კინ მოჰყვებოდა უცნაურ ... იაპონელების შეცდომებზე, როცა ...ვლესად საკუთარ შეცდომებზე ... ...თ... იაპონელები იმ თავითვე ამას... შეუდგნენ: ერთსა და იმავე დროს ... არმიის წინააღმდეგაც მოქმედებ... პორტ-არტურის აღებასაც შეუდგნენ ... ...ისთვის მეტად დიდი მნიშვნელობა აქვს ...ტ-არტურს; სტრატეგიულსა და პოლიტიკურ მნიშვნელობას გარდა, ეროვნული მნიშვნელობაც აქვს. 10 წლის წინათ იაპონელებმა პორტ-არტური აიღეს, მაგრამ რუსეთისა, საფრანგეთისა და გერმანიის ძალდატანებით ისევ ხელი აიღეს. ადვილი გასაგებია, რომ იაპონია ვერ დაივიწყებდა ამ წყენას. დაიწყო თუ არა ეხლანდელი ომი, ცხადი იყო რომ იაპონელებს უსათუოდ უნდა აეღოთ პორტ-არტური. მხოლოდ რუსის ესკადრის განადგურების შემდეგ განთავისუფლდებოდა იაპონიის ფლოტი. ვერც გენ. სტესელის კორპუსს დასტოვებდნენ უყურადღებოდ; ამ კორპუსის წინააღმდეგ ცინჩოუსთან სულ ცოტა ერთი კორპუსი ჯარი მაინც უნდა დაეყენებინათ. და აი ეხლა თქვენ თითონ წარმოიდგინეთ, რა ყოფაში ჩავარდებოდნენ იაპონელები, პორტ-არტურსათვის რომ ალყა არ შემოერტყათ. ადმ. ტოგოს ფლოტი, სანამ ომი გათავდებოდა, კვანტუნის ნახევარ-კუნძულთან იქნებოდა მიჯაჭვული. და ადმ. როჟესტვენსკის ესკადრის მოსვლა მართლაც ორ ცეცხლ შუა ჩააგდებდა იაპონელ ადმირალს. არც თუ ცინჩოუსთან დაყენებული კორპუსი იქნებოდა უკეთეს მდგომარეობაში; სანამ ომი გათავდებოდა, დარაჯობაში უნდა ეტარებინა დრო. მაშ რა სარგებლობა ექნებოდათ იაპონელებს, პორტ-არტურისათვის რომ ალყა არ შემოერტყათ?.. ეხლა-კი პორტ-არტურის აღებამ მეტად დიდი სარგებლობა მოუტანათ. იაპონიის ფლოტი სრულიად განთავისუფლდა და რუსის ესკადრის მოსვლამდე უცილობლად გაბატონდა ზღვაში. ზღვის გზა სრულიად თავისუფალია და თავიანთ არმიისათვის ყველაფერი დაუბრკოლებლივ მიაქვთ, ისე როგორც მშვიდობიან დროს. პორტ-არტურის ნავთ-სადგურში იაპონიის გემების ნაწილი კარგ ბინას იშოვის, გაცილებით უკეთესს, ვიდრე ელიოტის კუნძულებზე. იაპონელები დანგრეულ სიმაგრეებს შეაკეთებენ და, რაკი ზღვაც ხელში უჭირავთ, პორტ-არტურს ნამდვილ მიუვალ ბურჯად გაჰხდიან. გენ. ნოგის არმიას, შესვენების შემდეგ, ცხადია, დაუყოვნებლივ გადაიყვანენ ჩრდილოეთში და მარშალ ოიამას არმიებს მიუმატებენ. საკვებ და სამხედრო სურსათის ზიდვაც გაუადვილდებათ, რადგან პორტ-არტურის ნავთ-სადგური თითქმის არ იყინება. დასასრულ, პორტ-არტურის აღებას დიდი პოლიტიკური მნიშვნელობა აქვს: პორტ-არტურის აღება არა თუ მარტო შორეულ აღმოსავლეთზე, მთელ ქვეყნიერებაზე დიდ შთაბეჭდილებას მოახდენს. ამ გარდა, წინადვე შეიძლება მისი გამოცნობა, რომ იაპონელები, რაკი ხელ-მეორედ დაიჭირეს ეს ციხე, ყოველნაირად ეცდებიან აღარავის არ დაანებებენ“

პ. ა. სტ—ნი სწერს „ნოვოე ვრემია“-ში: „ეს ომი მეტად უბედურად დასრულდა რუსეთისათვის. არა თუ მარტო ძლიერესი [illegible] და ჯავშნიანი ფლოტი დავკარგეთ, [illegible]იერაც შევრცხვით: პეტრე დიდის დროს შემდეგ რუსის მეციხოვნე ჯარი მტერს არ ჰნებებია. რაც ორას წელიწადში ძლიერმა ნათლებულმა ევროპიელებმა ვერ შეიძლეს, იაპონიამ შეიძლოო“.

პორტ-არტურის აღებას ზავი ხომ არ მოჰყვება? „მატენ“-ის ლონდონელი კორესპონდენტი იუწყება: ცნობილმა იაპონელმა დიპლომატმა სუემასუმ საუბრის დროს უთხრა ერთს ჟურნალისტს, ეხლა მეტად ადრე იქმნება რისამე გადაწყვეტით თქმა იმაზე, თუ რა გავლენას იქონიებს პორტ-არტურის აღება ომის მომავალ მიმდინარეობაზე. თუ რუსეთი თითონ პირველი არ მოინდომებს ზავის მოსპობას, ომი უსათოდ გაგრძელდებაო. ადმირალ ტოგოს ფლოტსა და გენ. ნოგის არმიას ეხლა, რასაკვირველია, სხვა საქმეს გაუჩენენ. მაგრამ პორტ-არტურის დაცემამ იქმნება მაინც დააჩქაროს ომის გათავება, რადგან ეხლა რუსები კარგად გაიგებდნენ, რა ძალა აქვთ იაპონელებს. პორტ-არტურის აღება მაინც პირველი ნაბიჯია, ზავის ჩამოგდებისაკენ გადადგმულიო. („პ. ვ.“).

ამავე საგანზე რუსეთის ელჩს პარიზში უთქვამს „ტან“-ის თანამშრომლისათვის: „რუსეთი მედგრად იომებს ბოლომდე. რაწამს მანჯურიაში ყინვა გატყდება, სამხედრო მოქმედება მაშინვე განახლდება. იანვარში გენ. კუროპატკინს ორი ახალი კორპუსი ჩაუვა; 10 თებერვლამდეც ორი სხვა კორპუსი ჩაუვა. გენ. ნოგის არმია-კი დაღალული იქმნება მუდამ ბრძოლისაგან და ვერაფერ დახმარებას ვეღარ გაუწევს მარშალ ოიამას. ტყუილად ჰგონია ზოგს, ვითომ რაკი პორტ-არტური დაეცა, რუსეთი იძულებულია იაპონიას მოურიგდესო. პირიქით, რუსეთი ეხლა უფრო გამწვავებით იომებს და ზავზე ლაპარაკს მხოლოდ გამარჯვების შემდეგ დაიწყებსო.

„ტან“-მა მოწინავე წერილი უძღვნა რუსეთის ელჩის ნათქვამს და ასე დაასრულა: „რუსები ვერას დროს ვერ დაიბრუნებენ პორტ-არტურს; იქნება მხოლოდ იმ შემთხვევაში შეიძლონ ეს საქმე, თუ ჯერ ზღვაში მოიპოვებენ სრულ ბატონობას. იარაღით ნაშოვნ დავლას იაპონელებს იარაღით ვერავინ წაართმევს. ამბობენ, იქნება რუსეთმა პორტ-არტური დიპლომატიური მოლაპარაკებით დაიბრუნოსო, სხვა რომელსამე ადგილში შეუცვალოსო; მაგრამ ეს სულ სხვა საქმეა. მართალია ამ საქმეზე ლაპარაკი ჩამოაგდეს, მაგრამ არა გვგონია, ამ ლაპარაკიდან გამოვიდეს რამე; იაპონელებს 1895 წელსაც აალებინეს ხელი პორტ-არტურზე და ამით მხოლოდ ეხლანდელი ომი გამოიწვიეს. იაპონია ეხლა ჯავრის ამოყრასა და მაშინდელ ხელშეკრულობის დარღვევას ცდილობს. („ნ. ვ“.).

გენ. ნოგი. პორტ-არტურის ამღებმა გენ. ნოგიმ, როგორც სარდალმა 10 წლის წინად პორტ-არტურის აღების დროს ისახელა პირველად თავი. მაშინ გენ. ნოგი რაზმის უფროსად იყო და უძლიერეს იტცუშანის ფორტზე მიიტანა შტურმი. ეხლანდელი ომი რომ დაიწყო, გენ. ნოგი ჯერ გენ. ოკუს არმიაში მსახურობდა, ცინჩოუსა და ნანშანის აღების შემდეგ მესამე არმიის უფროსად დაინიშნა და პორტ-არტურის აღებას შეუდგა. გენ. ნოგი კუნძულ ფორმოზას გენერალ-გუბერნატორად იყო ადრე და მეტად ხელოვანი ადმინისტრატორიც გამოდგა. („რ.“).

გენ. ნოგის ომი დაწყების დროს გენერალ-ლეიტენანტის ჩინი ჰქონდა და ომის დროს ივლისში სრული გენერლობა მიიღო („ნ.“)

გენ. ნოგი მე-80 წლებში ტოკიოს მეციხოვნე ჯარის უფროსად დაინიშნა. ამის შემდეგ მალე მარკიზ იტოს თაოსნობით ბევრი იაპონელი ოფიცერი ევროპასა და ამერიკაში გაიგზავნენ სამხედრო მეცნიერების შესასწავლად. ნოგიც იმათ შორის მოჰყვა და დიდი ხანი გაატარა ინგლისსა და საფრანგეთსა და ამერიკის შეერთებულ შტატებში.

გენ. ნოგის ერთი ვაჟი შვილი ცინჩოუს აღების დროს მოუკლეს, მეორე 203 მეტრიან გორის აღების დროს. („ო. ლ.)

ახალი ამბავი

◆ **თავ. აკაკი წერეთელი** ამ ჟამად კარგად არის. ავადმყოფი ისე [illegible] რომ ეხლა ფეხზე დადის. ექიმებს იმედი აქვთ, რომ მგოსანი ამ ცოტა ხანში სრულიად განიკურნება.

◆ როგორც სამეგრელოდან გვატყობინებენ, იქ ამ დღეებში ვიღაცებს **ორი ეკკლესია** გაუტეხიათ.

◆ 29 დეკემბერს ბაქოს გაემგზავრნენ ტფილისის ფოსტა-ტელეგრაფის ოლქის უფროსი ლინდენი და ფოსტა-ტელეგრაფის მთავარ-სამმართველოდან გამოგზავნილი არქიტექტორი ნოვიკოვი, რომელთაც ბაქოში უნდა დაათვალიერონ **მუშათა არეულობის** დროს დაზიანებული ტელეფონი ბაქო-ბალახანისა.

◆ როგორც მცხეთიდან გვატყობინებენ, იქ გუშინ, 31 დეკემბერს, **გარდაიცვალა მცხეთის მონასტრის იღუმენია ნინო.**

◆ პირაქეთ ხევსურეთში, სოფ. **ბარისახოში საავადმყოფოს დაარსებას** აპირობენ.

◆ **თიანეთის საამხანაგო დეპოს** საბოლოოდ მოუსპია თავისი არსებობა.

◆ 4 იანვარს საქართველოს საექსარხოსოს **სამრევლო სკოლების საოლქო საბჭოს** სხდომაა დანიშნული. სხდომაზე უნდა მოისმინონ უწმ. სინოდის მიერ ახლად დამტკიცებული პროგრამმა.

◆ ჯერ კიდევ ზაფხულში ტფილისის ქალაქის გამგეობამ დაავალა ავჭალის ქუჩის ტრამვაის პატრონთ ერთის თვის განმავლობაში შეეკეთებინათ ქუჩა სადგურამდე, მაგრამ აგერ ხუთი თვე გადის და ყურადღებას კი არავინ აქცევს ავჭალის ქუჩას. მთელი ლიანდაგი თითქმის ორი ვერსის სიგრძეზე ისეა მონგრეულ-მონგრეული, რომ თუ ფრთხილად არ გაიარა კაცმა, ფეხს მოიტეხს.

◆ 30 დეკემბერს პოლიციის მოხელემ ბიბაშვილმა საღამოთი დააპატიმრა ტფილისის მოქალაქე ალექსი გოგიშვილი, რომელსაც სადღაც საკერავი მაშინა მოეპარა და გამოხვეული მიჰქონდა. როგორც აღმოჩნდა, გოგიშვილს მაშინა მოუპარავს ნორაშენის ქუჩაზე კუკუჯანოვის სახლში მცხოვრებ იაგორ მიკირტუმოვისათვის.

◆ 30 დეკემბერს პოლიციის მე-4 ნაწილში, ბებუთოვის ქუჩაზე, ეკატერინე მარტიროზოვისას ტანისამოსზე ცეცხლი მოჰკიდებია. ქალი ძალიან დაშავდა, დაეწვა ფეხები და ზურგი: გრძნობა დაკარგული ქალი მიხეილის სამკურნალოში გაჰგზავნეს.

◆ 30 დეკემბერს, ამაღლების ქუჩაზე, ზურაბოვის სახლში, ჩხუბი მოუვიდათ სოფელ საგარეჯოს მცხოვრებს ალექსი ჩეტრიშვილსა და რაჭის მაზრის მცხოვრებს გიორგი სულაძეს. ჩეტრიშვილმა საკატლეთე დანით ბარძაყში დასჭრა სულაძე. დაშავებული მიხეილის სამკურნალოში გაგზავნეს შემწეობის აღმოსაჩენად. დამნაშავე დააპატიმრეს.

◆ 29 დეკემბერს, ავჭალის ქუჩაზე ტრამვაის ვაგონმა № 1. გაიტანა 15 წლის ბიჭი ისიდორე ნატმელაძე, რომელიც ქუჩის მეორე მხარეს გადადიოდა. ნატმელაძე ღარიბი დედ-მამის შვილია, მამა ყრუ და მუნჯი ჰყავს. თვითონ ბიჭი, ძლიერ დაშავებული, მიხეილის საავადმყოფოშია.

◆ ტფილისის სატელეფონო სადგურის უფროსმა სთხოვა ქალაქის გამგეობას, გაუგზავნოს ერთი ცალი გამგეობის მიერ ახლად გამოცემულ ქალაქის გეგმისა.

დღევანდელ ნომერთან ერთად ხელის მომწერთ ურიგდებათ **სურათებიანი დამატება № 282**, ორი ერთად—დღევანდელი და წარსულ ხუთშაბათისა. შინაარსი: „განთიადი“,—ლექსი ნიკ. იმერიძისა, ⁂,—ლექსი იაპონიის იმპ. მუცუ-კიტოსი, თარგ. თ. რაზიკაშვილისა, „ჭეშმარიტება“,—დოროშევიჩისა, თარგ. ნ-უსი, „გოდება“,—ლექსი რ. ბებიაშვილისა, სხვა და სხვა ამბები; სურათები: „ახალი წელი“, „ფიქრები“,—სურათი პოლენცისა, „განთიადის წინ,“—სურ. კლოდტისა, იაპონელების იერიში პორტ არტურის ფორტზე და ხუთი კარიკატურა.

საახალწლო

ქართველ ერს—რაც უნდა პატარა იყოს სამშობლო ქვეყანა, პატიოსან გულში მაინც ყველაზე დიდი ადგილი უჭირავს. პეტი-სენნი.

პრესსას—ადამიანი ხელისა და ფეხის შეკვრას უფრო ნებდება, ვიდრე ენის შეკვრას. ბუასტი.

ქართულ პრესსას—არ შეეხო ნაწერებში არც მთავრობას, არც სარწმუნოებას, არც პოლიტიკას, არც ზნეობას, არც მთავრობის კაცებს, არც ელჩებს, არც ოპერას, არც სხვა წარმოდგენას, არც საზოგადოთ ვისმე, ვისაც-კი რამე დამოკიდებულება აქვს ვისმესთან,—და შეგიძლიათ ყველაფერი სწეროთ და ბეჭდოთ ორის ან სამის ცენზორის ზედამხედველობის ქვეშ. ბომარშე.

ჩვენებურ თავადებს—გლეხი კაცი თუ სათნოებიანია, თავის სახელს ატარებს; აზნაური ან თავადი, სათნოებას მოკლებული [illegible] სახელს დაათრევს.

ქართველ ინტელიგენციას—ვისაც სიცოცხლე არ გამოუმეტნია თავისუფლების დასაცველად, იგი გაჩენილია სირცხვილისა და მონობისათვის. ლეოპოლდი.

ქართულ დ[illegible]იბას—ადამიანი მოქმედებისათვის არის გაჩენილი, უმოქმედობა კი წინადვე სიკვდილია. ბუასტი.

ქართველ საზოგადოებას

ბიჭავ, რას ჰფიქრობ? შიშარა
მშობელი დედის მგმობია;
თავლაფ დასხმულსა სიცოცხლეს
სიკვდილი არა სჯობია? ხალხური.

ზოგ დოგმატიკოსს—უმჯობესია კაცმა არა იცოდეს რა, ვიდრე ცუდათ იცოდეს ის, რაც იცის. რ. ერისთავი.

ოთარ-ბეგებს—რას არგებს კაცს დიდება, თუ მოაკლდება თავისუფლება. ნ. ბარათაშვილი.

ჩვენებურ სკოლას—გაჰქრა ენა ერისა, გაჰქრა თვითონ ერიც. უშინსკი.

მდიდრებს—ბოროტია ის, ვინც კეთილია მარტო თავისთავისთვის. სირიუსი.

ძველ მოღვაწეთ—მტერნი არ შეგვებრალდებიან ტირილითა და ვიშითა. ხალხური.

ექიმებს და ვექილებს—თუ რომელსამე ქალაქში ბევრი ვექილია და მკურნალი, ეს უტყუარი ნიშანია, რომ ეს ქალაქი ავად და ურიგოდ არის მოწყობილი. პლატონ ფილოსოფოსი.

ქართველ არტისტებს—ბრძენი კაცი ყველაფერს მხოლოდ თავის თავისაგან მოითხოვს, უნიჭო და უვარგისი კი ყველაფერს სხვებისაგან ითხოულობს. ჩინური სიბრძნე.

ცრუ მოღვაწეთ—მოვიცალე სხვათა ყოველთა კეთილთაგან და არ მოვიცალე საქართველოს სამსახურისაგან. ანტონ 1.

გურია-იმერეთის თავად-აზნაურობას—ზოგი ჭირი მარგებელია. ანდაზა.

ქუთათურებს—ვინც ბევრს ლაპარაკობს, იშვიათად ასრულებს თავის სიტყვებს. ჩინური სიბრძნე.

პრესსა

ამას წინად შინაგან საქმეთა სამინისტრომ უბრძანა საპოლიციო გამგეობათ, გა[illegible] ეჩვიეთ ძველ ჩვეულებას. „საჩუქრებს“ [illegible] იღებთ მთხოვნელებისაგანო. „ნ. ჟ.“-ის თანამშრომელს საეჭვოდ მიაჩნია, ეს განკარგულება ასრულებული იქნას. ეს იმას ჰგავსო, რომ კაცს უბრძანო „იოტის წამისად“ გაკეთილშობილდეს და მოგვაგონებს იმ მაზრის უფროსს, რომელიც ევროპაში იყო, მოიარა განათლებული ქვეყნები, ძალიან მოეწონა იქაური წეს-წყობილება და დეპეშა გაუგზავნა თავის თანაშემწესა და მოადგილეს, საჩქაროდ შემოიღე განათლება ჩვენს მაზრაშიო. მართლაც „არ გათეთრდება ყორანი, რაც უნდა ხეხო ქვიშითა“, მეტადრე ის ყორანი, რომელიც ბნელეთში აწარმოებს თავის საჩუმათო საქმეს. ამ მხრივ სრულ ჭეშმარიტებას ჰლაღადებს „ნ. ჟ.“-ის თანამშრომელი. ქრთამი ხომ ხელიდან ხელში გადადის, ჩუმად, ხალხის დაუსწრებლად და იმ თამაშს მოგვაგონებს, როცა მოთამაშენი წრეს შეადგენენ და ერთი მეორეს ჩუმად გადასცემს ხელში რაიმე ნივთს, შუაში ჩამდგარმა მოთამაშემ-კი უნდა გამოიცნოს ვის ხელშია ნივთი.

რამდენი მაგალითი შემიძლიან მოვიყვანო პოლიციის მოსამსახურეთა გამდიდრებისაო,—ამბობს ჩვენი ავტორი. იმათ არ ეშინიანთ სამსახურიდან დათხოვნისა: წინ-და-წინვე მომზადებული აქვთ მყუდრო სავანე ამ შემთხვევისათვის: ზოგს დიდი სამ-სართულიანი სახლი და ზოგს პატარა, მაგრამ ყოველგნით სიკეთე-მოუთხრობელი მამული სოფლად. ყველგან, ყველაზე უფრო კი დიდ ქალაქებში წესად არის შემოღებული საჩუქრები პოლიციის მოხელეთათვის დღესასწაულების დროს. ეს ხარჯი ისე მტკიცედაა დაცული, რომ იმის გაუქმება განკარგულებით არ შეიძლება. ამგვარ „რეფორმის“ ასრულება მთავრობამ-კი არა, საზოგადოებამ უნდა იკისროს. საზოგადოებამ თვითონ უნდა მოსპოს საჩუქრების-ქრთამების ძლევა და განა ძალ-უძს დღეს რუსეთის ქვეშევრდომთ ჩუმად არ ჩაუდვან ხელში ის, რაც საჩუმათო კანონით არის შემოღებული. მაგალითად, ვაჭარმა რომ არ მისცეს ბოქაულს საჩუქარი, დიდ ხიფათში ჩავარდება: ბოქაული აცნობებს, სადაც ჯერ არს, რომ ვაჭრის დუქანში, დამარილებულ კიტრების ბოჭკაში დამპალ კამეჩის ლეშიაო. მიდით და დაუმტკიცეთ მერე სათანადო მთავრობას, რომ ცილი დაგწამეს. მეც მომიხდა ერთხელ ამგვარი საქმე, ბევრი ვეცადე, მაგრამ ვერაფრით გავიმართლე თავი, ისე მაგრად მომეცხო პოლიციის ცილის-წამება.

არ მოისპობა პოლიციელთა მექრთამეობა,—ამბობს ბოლოს გაზეთი,—იმ დრომდე, სანამ არ განთავისუფლდება პრესსა, ბეჭდვითი სიტყვა, სანამ შეიძლება არ მიეცემა ყველას თავისუფლად გამოამჟღავნოს [illegible] მე, ცხადად დაანახვოს ხალხს იმისი ბნელ-მოხვეული [illegible]. დღეს ყველა ასე ამბობს, ხალხმა უნდა მიიღოს მონაწილეობა ქვეყნის მართვა-გამგეობაში და ის კი [illegible] რომ [illegible] ოლესაც იღებს ამ საქმეში მონაწილეობას: [illegible]—სახლის პატრონების ხარჯზე არიან, უბნის ზედამხედველებს—მედუქნეები ინახავენ, უბრალო პოლიციელებს—ფეხზე მოვაჭრეები, მეწვრილმანეები და როსკიპი ქალებიო...

რუსეთის ქრონიკა

◆ გაზ. „ნ. ჟ.“-ში აწერილია როგორ მიეგება ფინლიანდიაში ხალხი ადმინისტრატიულის წესით განძევებულ და ამ ბოლო დროს სამშობლოში დაბრუნებულ ფინლიანდიელ საზოგადო მოღვაწეთ. ჰელსინგფორსის სადგური სავსე იყო ხალხით, რომელიც აღტაცებულ ურას ძახილით და ნაციონალურ ჰიმნის მღერით დაუხვდა მატარებელს. ვაგონიდან გამოვიდნენ დაბრუნებული სენატორები მეხელინი და გრიპენბერგი. დამსწრეთ გამოხსნეს ეტლიდან ცხენები, ჩასვეს შიგ ძვირფასი მოღვაწენი, ცხენების მაგიერ თვითონ შეებნენ ეტლში და წაიყვანეს ქალაქის ქუჩებზე. ეტლში შებმულთა შორის მანდილოსნები და ახალგაზრდა ქალებიც იყვნენ. ყველა ეს ამის 11 საათზე მოხდა. წვიმდა, ცივი და ნოტიო ამინდი იდგა, მაგრამ ხალხი ამას არაფრით ყურადღებას არ აქცევდა და აღტაცებულის ყვირილით მიჰყავდა ეტლი ტალახიან ქუჩებზე. ყველა ცხადად ჰხედავდა, რომ ხალხის აღტაცება გულწრფელი, თავისუფალი, ძალ-დაუტანებელი იყო. ხალხი სხვა-და-სხვა წოდებათა წარმომადგენელთაგან შესდგებოდა. მრავალი მუშა ერია შიგ. სანამ მატარებელი ჰელსინგფორს მიაღწევდა, გზა-და-გზა სადგურებზე [illegible] ეგებებოდნენ და მხურვალედ [illegible] თანაგრძნობას დაბრუნებულ [illegible] ვაწე[illegible].

[illegible] გაზ. „[illegible]ოვ“-ს, რომ

◆ იაკუტსკიდან [illegible] მოვიდა პოლიტიკურ [illegible] ერთი ჯგუფი, რომელსაც [illegible] თვით იაკუტსკში დაბინავება [illegible] და იძულებულ გახადეს სოფლებში ეძებნათ თავისთვის ბინა. ახლ[illegible] სოფლები მჭიდროდაა დასახლებული [illegible] და ახალ-მოსულთ შორის, ქალაქიდან [illegible] [illegible] ხაკ[illegible] [illegible]ყო სურსათი,

[illegible]ანძილზე, გაემგზავრნენ და იქ დი-[illegible]ქირვებით იპოვნეს ბინა მწვალებლე-[illegible]ის „სკაპცების“ სოფელში.

✦ „რუსკ. პრავდა“-ში დაბეჭდილია საყურადღებო კორესპონდენცია ჩერნიგოვიდან, რომელიც ნათლად ამტკიცებს, რა შევიწროვებულ მდგომარეობაში არიან ებრაელები თავის ბინადრობის საზღვრებში. 4 დეკემბერს ჩერნიგოვის გუბერნატორს თხოვნა მისცა ადგილობრივმა მცხოვრებელმა, პოლიტიკურ საქმეში მონაწილეობის გამო დასჯილმა და ამის გამო პოლიციის ზედამხედველობის ქვეშ მყოფმა, განათლებულმა ებრაელმა ლაზარე აბელევმა. თხოვნაში შემდეგი გულის ამრევი ამბავია მოთხრობილი: „30 ნოემბერს მივედი ჩერნიგოვის პოლიცმეისტრის კანცელარიაში და ვკითხე დარაჯს, შეიძლება თუ არა პოლიცმეისტრის ნახვა-მეთქი. დარაჯმა ბრიყვულად მიპასუხა: „როგორც მოთრეულხარ, ისე წაეთრიე აქედან: პოლიცმეისტერი აქ არ არისო“! 2 დეკემბერს თქვენი ალმატებულების სახლის დერეფანში შევხვდი პოლიცმეისტერს და ვსთხოვე, დაენიშნა ჩემთვის დრო ჩემი საქმის შესასრულებლად. პოლიცმეისტერმა ნაშუადღევის 3 საათი დამინიშნა. მივედი თუ არა, დამხვდა კანცელარიაში ერთის ბოქაულით. კანცელარიის დარაჯმა მიმართა პოლიცმეისტერს და უთხრა ჩემზე, ეს ებრაელი აქ იყო და, როცა გადიოდა, ბრიყვულად მიაჯახა კარებიო. ცხადი იყო, რომ დარაჯს რომელიც უდიერად მომექცა, წინ და წინვე უნდოდა თავი გაემართლებია პოლიცმეისტერთან. პოლიცმეისტერი გაბრაზებული მომვარდა და უშვერის სიტყვებით დამიწყო ლანძღვა: „შე ოხერო ურიავ (ჟიდო), როგორ გაჰბედე ჩემ კანცელარიაში ასეთი თავხედობაო. თავი იმით მოგაქვს, რომ განათლებული პოლიტიკური დამნაშავა ხარ და ის კი არ იცი, რომ შენისთანა მაწანწალები შემიძლია სატუსაღოში გამოვალპოო“. ამ სიტყვების შემდეგ პოლიცმეისტერმა მაგრად დამარტყა ყურში. მე ვუთხარი, გუბერნატორთან გიჩივლებ მეთქი. „თუ მიჩივლებ, მრავალი წკეპლა მოგხვდებაო“. ამ ამბავს დაესწრო ერთი ებრაელი ვაჭარი და შეუძლია ფიცის ქვეშ დაამოწმოს ჩემი სიტყვები“.

დ ე პ ე შ ა

„რუსეთის დეპეშათა სააგენტოსაგან“

30 დეკემბერი

ტანჟერი, („რეიტერი“). საფრანგ[illegible] [illegible] კიდევ უარეს ყოფაში არ[illegible]

პერა. გამოვიდა სულთანის ირადე, რომლითაც ნება დაერთო 5000 მაკედონელს, ადრიანოპოლის ვილაეტიდან ბოლგარიაში გახიზნულს, დაბრუნდნენ სამშობლოში.

კონსტანტინეპოლი, 29 დეკემბერი (საკუთარ კორესპ.). სამხედრო მინისტრი სამსახურიდან გადადგა. საფრანგეთის ელჩმა კონსტანმა დახმარება გაუწია ოსმალეთს და ოტომანის ბანკს მილიონი ფრანკი წინ მიაცემინა მომავალ სესხის ანგარიშში.—ბერძენთა პატრიარქატი ხელ-ახლა შეაწუხა კუცოვლახების ქცევამ მონასტირში; კუცოვლახებმა მღვდელს თევდორეს შობის დღესასწაულებში ძალით აწირვინეს, თუმცა პატრიარქატისაგან აკრძალული იყო წირვა.

კიევი, 30 დეკემბერი. გაიხსნა სიძველეთა მუზეუმი ხელმწიფე იმპერატორის სახელობაზე.

მოსკოვი, 30 დეკემბერი. ტეხნიკურ განათლების კომისიის სხდომაზე დასასწრებლად მოსულ ხალხს განცხადება დახვდა იმის შესახებ, რომ დამოუკიდებელ მიზეზთა გამო გაუქმებულია კომისიის შემდეგი სხდომები. მოსკოვში გრადონაჩალნიკის თანამდებობის შემოღებას აპირებენ.

ლონდონი, 30 დეკემბერი. პარლამენტი 1 თებერვალს შეიკრიბება.

ადესსა, 30 დეკემბერი. ადგილობრივ ადმინისტრაციის განკარგულებით დაიხურა ადესსის საარტისტო-სალიტერატურო საზოგადოება.

სტამბოლი, 29 დეკემბერი („კორ. ბიურო“). პორტამ აცნობა პირობით შეკრულ სახელმწიფოების ელჩებს, ვემზადებით მაკედონიის ჟანდარმერიის ახალ 23 აფიცერთან კონ-[illegible]ტის შესადგენადაო.

[illegible]ლინი, 29 დეკემბერი („ვოლფი“). სტესელ[illegible] ვილჰელმმა, გენერალ-ადიუტანტ ფე-იმპერატორ[illegible] [illegible]ბოძა და რუსეთის ხელმწი- „პორტ-არტურის [illegible] დეპეშა გაუგზავნა: ნებათ ყველა ერის მეომრებმა[illegible] [illegible]ლის ჯარის უფროსმა გმირმა მტერს ერთგუ-[illegible] მოიყვანა აღტაცებაში, მეტადრე [illegible] [illegible]. რათა გენერალ სტესელს და იმ[illegible] [illegible] ჩვენი თანაგრძნობა და აღტაცება გამოვუცხადო, იმედი მაქვს, ნებას მომცემ გენ. სტესელს ვუბოძო ჩვენი უმაღლესი სამხედრო ჯილდო „პურ ლე მერიტი“, ფრიდრიხ დიდის მიერ დაწესებული. განზრახვა მაქვს, გენ. სტესელის მამაც მოწინააღმდეგეს გენ. ნოგისაც იგივე პატივი ვსცე“.

ხელმწიფე იმპერატორმა შემდეგი უპასუხა იმპერატორ ვილჰელმს: „ჩემის ჯარის სახელით მადლობას გიხდი იმ უმაღლესს ჯილდოსათვის, რომელიც შენ უბოძე გენერალ სტესელს. ქველ მეციხოვნე ჯარით გენ. სტესელმა ბოლომდე მამაცად შეასრულა თავისი მოვალეობა. შენმა თანაგრძნობამ, შენის ჯარის გრძნობამა და სტესელის ღვაწლის შენ მიერ აღიარებამ ღრმად ამაღელვეს“.

სუეცი, 30 დეკემბერი („რეიტერი“). „ოლეგი“, „იზუმრუდი“, „რიონი“ და „დნეპრი“ მშვიდობიანად მოვიდნენ. გემებს აქედან სურსათი არ მიაქვთ.

ბერლინი, 30 დეკემბერი („ვოლფი“). იმპერატორმა აუდიენციაზე მიიღო ვიბორგის პოლკის პორუჩიკი ლებედევი და რუსეთის საელჩოს მდივანი.

პარიზი, 30 დეკემბერი („ჰავასი“). ლუბემ დიდით ადმირალი დუბასოვი და ლეიტენანტები ეპანჩინი და ვოლკოვი მიიღო.—სენატის პრეზიდენტად ხელ-ახლად ფალიერი აირჩიეს.

31 დეკემბერი.

კურსკი, 30 დეკ. მბერი. საქველმოქმედო საზოგადოების თავმჯდომარემ გორდევის ქალმა დააარსა საავადმყოფო 60 დაჭრილ და ავადმყოფ სალდათისათვის. საზოგადოების ორ სჩაიეში ყოველ დღე ათასზე მეტი კაცი დადის.

სუეცი, 30 დეკემბერი („რეიტერი“). მოვიდნენ ნაღმიანი გემები—„გრომკი“, „რეზვი“ და „გროზნი“. დობროტვორსკის ესკადრის ყველა გემი, რიცხვით შვიდი, რეიდზე დგას.

ბერლინი, 29 დეკემბერი. მიკადომ დეპეშით აუწყა ვილჰელმს, თანახმა ვარ ნოგიმ მიიღოს თქვენგან ბოძებული ორდენი „პურ ლე მერიტ“-იო.

ამსტერდამი, 29 დეკემბერი. ლონდონში მიღებული ცნობა. პანანგას (კუნძულ სუმატრაზე) დაატყვევეს იაპონელი ჯაშუში, რომელსაც უპოვეს ნიდერლანდის კოლონიის დაცვის გეგმა.

რედაქტორ-გამომცემელი ალ. გ. ჯაბადარი

გამოსადეგი ცნობანი

პეტერბურგის ბირჟა 28 დეკემბერი

ლონდონისაზე 10 გირვ. ტ.	[illegible]
ბერლინისაზე 100 მარკაში	45,97½
პარიზისაზე 100 ფრანკში	37,35
ლონდონისაზე ჩეკები	94,60
ბერლინისაზე „	46,30
პარიზისაზე „	37,62½
ბირჟის დისკონტი	6,7½%
4% სახელმწიფო რენტა	89½
4%-ანი სახელმწ. სესხი 1902 წ.	—
4½% შინაგანი სესხი 1903 წ.	—
4% გირ. ფურ. სახელ. ს.-მამ. ბანკ.	87
5% 1 შინ. სესხ. მომ. ბილ. 1864 წ.	419
5% მეორე შინ. სესხ. მომ. ბილ. 1866 წ.	322½
5% გირ. მომ. ფურც. სახ. სა.-მამ. ბან.	265
5% ობლ. ტფილ. საკრ. საზოგ.	—
4½% ობლ. იმავე საზოგად.	—
5%-ანი ობლ. ბაქოს საკრ. საზოგ.	—
5% გირ. ფურც. ტფილ. ს.-მამ. ბანკ.	—
4½% გირავ. ფურც. ამავე ბანკისა	—
6% გირ. ფურ. ქუთ. ს.-მამ. ბანკისა	—
5% გირავნ. ფურც. იმავე ბანკისა	—
ა. ი. მანთაშევისა და ამხ. აქცია	225

მიმოსვლა რკინის გზის მატარებლებისა

15 ოქტომბრიდან.

ფრჩხილებს გარედ ნაჩვენებია პეტერბურგის საათი, ფრჩხილებში—ტფილისისა.

ა) ტფილისიდან მიდის:

ბაქოს: 1) სწრაფი № 20 მარტო სამშაბათობით) საღამოს 5 ს. 21 წ. (6 ს. 19 წ.); 2) საფოსტო № 4 საღამოს 5 ს. 40 წ. (6 ს. 38 წ.); 3) სამგზავრო № 6 დილის 7 ს. 44 წ. (8 ს. 42 წ.); 4) საქონლისა და სამგზ. № 18 ღამის 10 ს. 24 წ. (11 ს. 22 წ.).

ბათუმს: 1) საფოსტო № 3 ნაშუადღევის 4 ს. 20 წ., (5 ს. 18 წ.); 3) სამგზავრო № 5 დილის 6 ს. 29 წ. (7 ს. 27 წ.).

ერევანსა და ყარსს: 1) საფოსტო № 74/75 ღამის 11 ს. 55 წ. (12 ს. 53 წ.); 2) საქონლ. სამგზ. № 90/91 დილის 10 ს. (10 ს. 58 წ.).

ბორჯომს: სამგზავრო № 7/8 ნაშუადღევის 2 ს. 40 წ. (3 ს. 38 წ.).

ტფილისში მოდის:

ბაქოდან: 1) სწრაფი № 19 (მხოლოდ პარასკევს), ნაშუადღევის 2 ს. 26 წ. (3 ს. 24 წ.); 2) საფოსტო № 3 ნაშუადღევის 3 ს. 03 წ. (4 ს. 01 წ.); 3) სამგზავრო № 5 დილის 5 ს. 56 წ. (6 ს. 54 წ.); 4 საქონ.-სამგზ. № 17 ღამის 11 ს. 38 წ. (12 ს. 36 წ.).

ბათუმიდან: 1) საფოსტო № 4 საღამოს 4 ს. 56 წ. (5 ს. 54 წ.); 2) სამგზავრო № 6 დილის 7 ს. 01 წ. (7 ს. 59 წ.).

ერევან-ყარსიდან: 1) საფოსტო № 76/77 დილის 5 ს. 35 წ. (6 ს. 33 წ.); 2) საქონ.-სამგზ. № 92/93 ნაშუადღევის 3 ს. 50 წ. (4 ს. 48 წ.).

ბორჯომიდან: სამგზავრო № 8/7 დილის 6 ს. (6 ს. 58 წ.).

ბ) ბაქოდან გამოდის:

ტფილის-ბათუმისაკენ: 1) სწრაფი № 19 (მხოლოდ ერთხელ კვირაში) ნაშუაღამევის 1 ს. 15 წ. (2 ს. 13 წ.); 2) საფოსტო № 3 საღამოს 7 ს. 52 წ. (8 ს. 50 წ.); 3) სამგზ. № 5 შუადღის 12 ს. 40 წ. (1 ს. 38 წ.); 4) საქ.სამგზ. № 17 დილის 5 ს. 40 წ. (6 ს. 38 წ.).

გ) ბათუმიდან გამოდის:

ბაქო-ტფილისისაკენ: 1) საფოსტო № 4 დილის 4 ს. 36 წ. (5 ს. 34 წ.); 2) სამგზავრო № 6 საღამოს 6 ს. 05 წ. (7 ს. 03 წ.).

დ) ქუთაისიდან გამოდის:

1) სამგზავრო № 51 ღამის 12 ს. 05 წ. (1 ს. 03 წ.); 2) სამგზავრო № 53 დილის 8 ს. 25 წ. (9 ს. 23 წ.); 3) სამგზავრო № 55 ნაშუადღევის 2 ს. 20 წ. (3 ს. 18 წ.); 4) სამგზავრო № 57 საღამოს 6 ს. 20 წ. (7 ს. 18 წ.).

განცხადებანი

ნავთის მწარმოებელი ამხანაგობა

შუქი

იწვევს პაის პატრონთ საგანგებო საზოგადო კრებაზე, რომელიც მოხდება კვირას, 9 იანვარს, დილის ათ საათზე, ამხანაგობის კანტორაში, რომელიც ლერმონტოვის და ველიამინოვის ქუჩების კუთხეშია ხანქალამოვისას ხლში.

განსახილველი საგნები:

1. დამტკიცება პირობისა სამრეწველოს გაყიდვის და საიჯარო ადგილზე ამხანაგობის უფლების გადაცემის შესახებ.

2. განხილვა წინანდელი რწმუნებულის აზრისა კ. ი. პატისოვის საქმის შესახებ. (3—2).

ამერიკულ ვაზის სანერგეში

კლო-უგურულში ქუთაისს

იყიდება 1000 ჯიშის ნერგი:

დამყნილი ძირიანი ვაზი. ლერწი ნამყენი და დასამყნობი. ფესვ-გადგმული ვაზები გასაშენებლად და პირდაპირ ნაყოფიერი გიბრიდები, რომელიც კარგ ნაყოფს იძ[illegible] [illegible]ცხადება და პრეისკურანტი უფასოდ. (5—3)

ვარდციხის მამული

ვ. ლ. მელმანისა

ჰყიდის სამყნელად და გასამრავლებლად

Rip. Gloire de Montpellier Rupestris de Lot .... ვაზის რქები და ფესვ-გადგმული ვაზები.

Riparia×Rupestris 3306 }
Riparia×Rupestris 3309 } ღირს { Mourvedre×Rupest.1202
Solonis×Riparia 1616 } Hybride Franc.
Alicante×Rup.Terras 20

ადრესი: Ст. Ріонъ Зак. Ж. Д. Въ имѣніе Мельмана. ამიერ-კავ. კორესპონდენტთათვის: г. Кутаисъ, повѣстку перед. на ст. Ріонъ, въ контору имѣнія В. Л. Мельмана, получить И. Л. Гулисову. (11—2)

ი. ს. ანანოვის მემკვიდრეთა

აჯამეთის მამულში ისყიდება:

1) დარჩენილი ნამყენი ადგილობრივის და ევროპიულის ჯიშის,

2) ამერიკულ ვაზის ლერწი სხვა-და-სხვა ჯიშისა: Rupestris mont., Riparia gl. და Ripariax Rupestris101¹⁴.

3) ფესვიანი ნერგები ამერიკულ ჯიშის ვაზებისა.

ადრესი: Ст. Аджаметы З. К. Ж. Д. Управляющему имѣніемъ А. М. Татевосяну. (15—14)

დაიბეჭდა და ისყიდება

კალენდარი „ცოდნა“

✦ თითო ღირს ორ შაურათ ✦

ვინც ერთბაშად ასზე მეტს იყიდის, დაეთმობა ექვს-ექვს კაპეიკათ.

შოთა რუსთაველის

დიდი სურათი

დაიბეჭდა ფოტოტიპიით სუფთად ბრესტოლის მთელს თაბახზე

✦ ღირს ათ შაურათ ✦

ვინც ათს ერთბაშად ნაღდზე იყიდის, დაეთმობა ორ-ორ აბაზათ და ვინც ოცზე მეტს—35 კაპ.

ფოსტით მისამართი: Тифлисъ Книжн. магазинъ „Цодна“. **სოსიკო მერკვილაძე.** (12—12)

„ცოდნა“ ქართული წიგნის მაღაზია

ტფილისი, ქვაშვეთის ქუჩა, არჯევანიძის სახლი (ალექსანდრეს ბაღის პირდაპირ).

იყიდება ყოველგვარი ქართული წიგნები და სკოლებში სახმარებელი სახელმძღვანელოები. მიზანი „ცოდნის“ მაღაზიისა არის გავრცელება ხალხში და საზოგადოებაში გამოსადეგ, სასარგებლო და ყველასთვის ხელ-მისაწდომ წიგნებისა. **მსურველთ** წიგნები ეგზავნებათ ფას დადებითაც.

იყიდება კალენდრები—ჯიბისა 10 კ. კედლისა 40 კ. ერთბაშად ბევრის მყიდველებს ფას დაკლებით.

ადრესი: Тифлисъ, книжный магазинъ „ЦОНДНА“.

წიგნის მაღაზიის გამგე **სოსიკო მერკვილაძე.** (50—48).

ყურადღება მიაქციეთ საქარხნო მარკას: „მწერალი ამური“.

საჩუქარი სასარგებლო

ოჯახისათვის

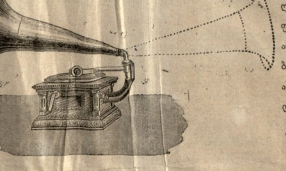

მიღებულია მრავლად გრამოფონის ფირფიტები სულ ახალის სიმღერებისა. სიმღერები ათასნაირია სხვა-და-სხვა ენაზე.

ფასები იაფებია

საკონცერტო მემბრიონები 3 მანეთი და უფრო მეტი.

ტფილისი—გაიგანტი

საააქციონერო საზოგადოება

გრამოფონი

ФАБРИЧНЫЙ ЗНАКЪ TRADE MARK

საქარხნო მარკა.

ტფილისი, გოლოვინის პროსპექტი თეატრთან № 69

(10—5)

აპარატებისა და ფირფიტების ყიდვის დროს

აპარატებისა და ფირფიტების ყიდვის დროს

ყურადღება მიაქციეთ საქარხნო მარკას: „მწერალი ამური“.

თამბაქოს ქარხანა სავაჭრო სახლის

ნ. ი. ბოზარჯიანცისა და ამ-სა.

(ქარხანა არსებობს 1858 წლიდან)

ჩვენის მუშტარის **გასაფრთხილებლად** ვაცხადებთ, რომ თამბაქოს ქარხანამ საქციონერო საზოგადოების:

„მირ“-ისა, მ. პ. საფაროვის მემკვიდრეებისა

და სხვათა დაამზადეს პაპიროსები. ეს პაპიროსები ისეთსავე [illegible] აწყვია, ისეთივე წარწერა აქვს ეტიკეტებზე, აგრეთვე ფორმა კოლოფებისა და [illegible] [illegible]დის ფერი, როგორსაც ჩვეულებრივ ხმარობს ჩვენი ფირმა, რომლის ნაწარმოებიც მეტად გავრცელდა.

№ 6.	„სიმპატია“ № 15	„ნაროდნია“ № 7	„ეკონომია“ № 16
ფასი 10 ცალი 5 კ.	ფასი 10 ც. 5 კ.	ფასი 10 ც. 3 კ.	ფასი 10 ც. 3 კ.

ამისთვის ვთხოვთ მყიდველთ ამ პაპიროსების მოთხოვნის დროს ყურადღება მიაქციონ.

მთავრობის მიერ დამტკიცებულ ეტიკეტს და საქარხნო ნიშანს.

და ყოველ კოლოფზე მოთავსებულ წარწერას.

ნ. ი. ბოზარჯიანცი ამ-ით.

მუშტრის მისატყუებლად „მირის“ ქარხან. თავის ნაწარმოებზე იმავე №№, როგორსაც ჩვენი, ასვამს ისეთ ნიშანს, რომლიც ძნელი გასარჩევია ჩვენის სავაჭრო სახლის ნიშნისაგან. სამართალში მივცემთ სიყალბის ჩამდენთ. (10—4)

გენერალნოე ობშჩესტვო

(Генеральное общество)

სიცოცხლის და სიკვდილამდის შემოსავალთა დაზღვევისა

აძლევს დამზღვევთ:

1) შეურყეველ გარანტიას, რომ უზრუნველჰყოფს ყველა ნაკისრ მოვალეობას; ამ გარანტიას წარმოადგენს: ა) საზოგადოების ძირითადი თანხა სამი მილიონი მანეთისა (3.000.000) ბ) სათადარიგო თანხა, რომელიც სდგება საზოგადოების წმინდა მოგებიდან 10% გადადებით და გ) პრემიების სრულის სათადარიგო ჯამისაგან, რომელიც ინახება, მთავრობის ფაქტიურ კონტროლით, თანახმად 1898 წ. 11 მაისის კანონისა;

2) სრულს ხელშეუხებლობას პოლისებისას ყველა იმ ფულისას, რომელიც დამზღვევთ საზოგადოებიდან ერგებათ, არესტისაგან, გადაცემისაგან და სხვა;

3) უსათუოდ უცილებლობას პოლისებისას დაზღვევიდან 1 წლის შემდეგ.

4) პოლისების დაურღვევლობა დაზღვევიდან [illegible] წლის შემდეგ, ესე იგი, სამის წლის შემდეგ დამზღვევს ნება აქვს, თუ სურს, შეაჩეროს გადასახადის შეტანა საზოგადოებაში და მიუხედავად ამისა, დარჩეს დაზღვეულად ცოტად თუ ბევრად ხანგრძლივად;

5) პასუხის გებას, თუ დაზღვეულმა თავი მოიკლა.

6) მოგზაურობის სრულს თავისუფლებას;

7) სამსახურისა და პროფესიის სრულს თავისუფლებას;

8) პრემიების სიიაფეს;

9) განთავისუფლებას გადასახადებიდან, რომელიც საჭიროა პოლისების დასამზადებლად და აგრეთვე საგერბო გადასახადებისაგან;

10) უფლებას დამზღვევისათვის გადასახადის თვიურად შემოტანისას;

11) საზოგადოების მოგებაში მონაწილეობას იმის მიხედვით, თუ რამდენი ექნება დამზღვევს შეტანილი პრემია;

12) სესხს იმ პოლისების გირაოთი, რომელთაც 3 წლის განმავლობაში ძალა ჰქონდათ; სესხი გაიცემა 6%-ით;

13) უფლებას შეაჩეროს დროებით დაზღვევა შემდეგ თავისავე სურვილის თანახმად აღადგინოს იგი;

14) სამის თვის შეღავათს სავალდებულო პრემიის გადახდელად და სხვ...

საზოგადოების **გამგეობა** იმყოფება პეტერბურგს, ნევსკი პრ., 23. **ამიერ-კავკასიის ოლქის მმართველობა** ტფილისშია, გოლოვინის პრ. ოქროევის სახ., ტელეფონი № 429.

აგენტები არიან ოლქის ყველა უმთავრეს ადგილებში.

(100—[illegible])

Электропеч. груз. изд. т—ва. ელექტრონი სტამბა წიგ. გამომ. [illegible]